

WWF for a living planet®

ARIILE PROTEJATE DIN ROMÂNIA

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

3

Ediția „Green Steps”
Brașov, 2009

Erika Stanciu, Florentina Florescu

ARIILE PROTEJATE DIN ROMÂNIA

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Editura „Green Steps”
Brașov, 2009

© World Wide Fund for Nature, Danube-Carpathian Programme 2009

Autori: Erika Stanciu, Florentina Florescu

Lucrarea de față a fost realizată cu sprijin financiar din partea IKEA, în cadrul proiectului *Responsible Forest Management for Sustainable Development – Model Forest Areas In Romania and Bulgaria and building capacity in Ukraine (9E0710.02-04 Information, education, training)*. Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin World Wide Fund for Nature, Danube-Carpathian Programme. Orice reproducere parțială sau totală fără acordul acestei organizații este interzisă.

WWF International - Danube Carpathian Programme

Mariahilferstrasse, 88a/3/9

1071 - Viena, Austria

Tel: +43-1-52 45 470-15

Fax: +43-1-52 45 470-70

<http://www.panda.org/dcpo>

for a living planet ®

PROPARK Fundația pentru Arii Protejate

B-dul. Grivitei, nr.90, sc A, ap.3

500198 Brasov, ROMANIA

Tel/fax: +40-368-462-564

Email: propark.ap@gmail.com

Blog: fundatiapropark.blogspot.com

<http://propark.ro/>

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

STANCIU, ERIKA

Ariile protejate din România: noțiuni introductive/Erika Stanciu, Florentina Florescu. - Brașov: Green Steps, 2009

Bibliogr.

ISBN 978-606-92081-1-3

I. Florescu, Florentina

502.7(498)

Editura „Green Steps”

Brașov, 2009

ISBN: 978-606-92081-1-3

La această lucrare au mai contribuit următorii specialiști: Laura Bouriaud, Dan Cogălniceanu, Mihaela Felciuc, Iuliana Florentina Gheorghe, Ioan Ghira, Irina Goia, Cornelia Hernea, Maria Mihul, Marian Tudor

Foto: Ovidiu Bodean, Lucian Goja, Cristina Lazaroni, Pilbáth G. Attila, Oliviu Pop, Emil Pop

DTP / Tipar: Green Steps

Grafician: Raluca Hoisan

Cuprins

INTRODUCERE	5
I. CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII ȘI ARIILE PROTEJATE	7
II. CE SUNT ARIILE PROTEJATE? DE CE ESTE NEVOIE DE ARII PROTEJATE?.....	11
III. SCURT ISTORIC LA NIVEL MONDIAL ȘI ÎN ROMÂNIA	15
IV. CATEGORII DE MANAGEMENT CONFORM IUCN ȘI CONFORM LEGISLAȚIEI ROMÂNEȘTI	23
V. VALORI ȘI BENEFICII ASOCIATE ARIILOR PROTEJATE	41
VI. PRESIUNI ȘI AMENINȚĂRI	43
VII. SISTEMUL DE ADMINISTRARE ÎN ROMÂNIA	45
VIII. SISTEMUL DECIZIONAL	49
IX. MANAGEMENTUL ARIILOR PROTEJATE	53
X. ANEXE	57
XI. BIBLIOGRAFIE	83

Lista abrevierilor

- ANAP – Agenția Națională pentru Arii Protejate
- AP – Arii Protejate
- IUCN – The World Conservation Union, Uninunea Mondială pentru Conservare
- MM – Ministerul Mediului
- OUG – Ordonanță de Urgență a Guvernului
- pSCI – proposed Sites of Community Importance, situri de importanță comunitară propuse
- SAC – Special Areas for Conservation – arii speciale de conservare
- SPA – Special Protection Areas - arii de protecție specială avifaunistică
- UNEP – United Nations Environment Programme, Programul de Mediu al Națiunilor Unite
- UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Organizația pentru Educație, Știință și Cultură a Națiunilor Unite
- WDPA – World Database on Protected Areas, Baza de Date Mondială a Ariilor Protejate

Introducere

În România naturaliștii începutului de secol XX au avut inițiativa de a înființa rezervații naturale și chiar parcuri naționale. Până la începutul secolului XXI preocupările legate de ariile protejate (AP) și managementul acestora au fost reduse la inițiativele voluntare ale iubitorilor de natură, concretizându-se rareori în măsuri specifice de conservare realizate de autorități sau de administratorii terenurilor pe care se declaraseră arii protejate.

Întrucât preocuparea pentru AP și managementul acestora este relativ nouă în țara noastră, iar informațiile legate de aceste subiecte sunt reduse, mai ales pentru cei ce nu sunt implicați în managementul ariilor protejate existente, am considerat necesară elaborarea unui ghid cu un minim de informații legate de ariile protejate și managementul lor.

Ariile protejate, delimitate ca zone în care scopul principal îl constituie conservarea și protecția naturii și a valorilor culturale, sunt importante pentru toate segmentele societății. Au potențial deosebit pentru a deveni modele de dezvoltare armonioasă a societății umane, deoarece în aceste arii se promovează, mai mult decât în alte zone, managementul durabil al resurselor naturale și culturale. Măsurile de management promovate sau chiar impuse în AP pot afecta într-un fel sau altul comunitățile din interiorul lor sau din imediata lor apropiere și pot influența modul de dezvoltare a economiei prin aplicarea unui management care are la bază principiul de conservare a naturii, uneori stabilindu-se anumite restricții cu privire la activitățile ce pot afecta în mod semnificativ valorile naturale și culturale.

Pe măsură ce societatea umană se concentrează mai mult pe dezvoltarea economică, în goana după bunăstarea materială se pierde din vedere faptul că nu există dezvoltare fără resurse naturale. Se poate spune că în ariile protejate oamenii sunt „constrânși” să-și redefinească scara valorilor, punând la baza dezvoltării Natura cu resursele ei.

Dar pentru ca ariile protejate să-și „îndeplinească menirea” este foarte important ca toți cei ce sunt influențați de existența unei arii protejate ca și toți cei ce pot beneficia într-un fel sau altul de faptul că avem arii protejate, să cunoască un minim de noțiuni și principii legate de acestea. Treptat, toți „factorii interesați”, adică toți cei ce au interese de orice fel în zonele care au fost declarate arii protejate trebuie să înțeleagă ce sunt/reprezintă acestea și de ce este important să le acceptăm, chiar să ajutăm la menținerea lor.

În lucrarea de față, ca dealtfel în cercul celor ce se ocupă de „conservarea” naturii în general, se utilizează frecvent termenul de „protejare” și de „conservare” a naturii sau a biodiversității. Pentru cei care nu sunt implicați zi de zi în acțiuni legate de protecția și conservarea naturii, acești termeni par

să aibă același sens și să transmită ideea de „restricții în utilizarea resurselor, restricții în activitatea umană”. Este foarte important să se înțeleagă diferența între acești termeni:

- **protecția naturii** implică într-adevăr, în termeni tehnici, în primul rând acțiuni de păstrare a speciilor și ecosistemelor într-o stare cât mai naturală, protejarea lor de efectele acțiunilor umane, ceea ce duce de cele mai multe ori la restricții în ce privește activitățile umane
- **conservarea naturii** se referă la o abordare mai complexă și mai dinamică: poate însemna menținerea în stare cât mai naturală a speciilor și habitatelor rare fără să se intervină în procesele naturale, dar permite și intervenții active pentru menținerea valorilor naturale sau chiar impune managementul activ al resurselor naturale, mai ales în cazul ecosistemelor „secundare” ce au rezultat în urma activităților umane desfășurate de-a lungul secolelor (de exemplu a fânețelor).

Ca urmare, pentru a ilustra în mod corect rolul ariilor protejate, este recomandat să se folosească termenul de „conservare” a naturii sau a biodiversității.

Lucrarea își propune să prezinte succint câteva noțiuni de bază ce stau la baza constituirii și managementului ariilor protejate și să prezinte câteva informații legate de ariile protejate din România. Se adresează în principal cadrelor didactice și specialiștilor care predau discipline sau coordonează lucrări de specialitate pentru care AP sunt relevante, precum și studenților din anii terminali de la facultățile de ecologie, biologie, silvicultură, ingineria mediului, științe sociale și masteranzilor care doresc să înțeleagă ce sunt, ce rol au și cum sunt gospodărite aceste arii. Manualul prezintă elemente de bază care pot fi de interes și celor ce doresc să se implice activ în protecția naturii și prin acțiuni de voluntariat își propun să contribuie la o mai bună gospodărire a parcurilor naționale și naturale, a rezervațiilor pe care țara noastră le are în prezent, inclusiv a siturilor Natura 2000.

Cei ce sunt implicați în managementul ariilor protejate și sunt cunoscători ai limbii engleze, găsesc astăzi foarte multe informații pe toate teme specifice acestui domeniu foarte complex. De-a lungul a peste 100 de ani de existență a ariilor protejate specialiști din întreaga lume au publicat numeroase studii, manuale, ghiduri, multe dintre ele sub sigla Uniunii Mondiale pentru Conservarea Naturii (IUCN). Dar literatura de specialitate din România este încă foarte puțin dezvoltată, deși importanța ariilor protejate este în continuă creștere, iar numărul celor implicați în mod direct sau indirect în managementul ariilor protejate ar trebui să crească în mod semnificativ pe viitor.

Având convingerea că ariile protejate sunt de importanță deosebită pentru noi toți, autorii speră că această lucrare va fi în curând urmată de mai multe informații depre arii protejate, informații care să fie accesibile și utile pentru cât mai mulți factori interesați și care să asigure treptat bazele unui adevărat dialog și a unor colaborări reale între diferitele sectoare ale societății pentru managementul eficient al ariilor protejate din țara noastră.

I. Conservarea biodiversității și ariile protejate

„Așadar, ce este biodiversitatea? Cei mai mulți, în special biologii, înclină spre a considera că, într-un fel este totul.”- spune Dan Cogălniceanu în lucrarea sa „Biodiversity” apărută în 2003. Bineînțeles, acest „totul” a fost definit și redefinit de numeroși specialiști. Cea mai des citată definiție este cea din Convenția pentru Biodiversitate (CBD) a Națiunilor Unite.

Conform CBD, articolul 2, **diversitatea biologică sau biodiversitatea** reprezintă „variabilitatea organismelor vii din toate sursele, incluzând, printre altele, cele terestre, marine sau din alte ecosisteme acvatice și complexele ecologice ale căror părți sunt acestea, incluzând diversitatea speciilor, comunităților și a ecosistemelor”.

Conform lui Dan Cogălniceanu (1999) „**biodiversitatea** include componentele capitalului natural la care se adaugă diversitatea antropică (etnoculturală)”.

Capitalul natural al unei unități politico-administrative sau regiuni geografice este constituit din rețeaua sistemelor ecologice care funcționează în regim natural și seminatural și din rețeaua sistemelor antropizate rezultate din transformarea și simplificarea primelor categorii. Componentele ierarhice ale capitalului natural sunt diversitatea genetică, diversitatea specifică și diversitatea ecosistemică (Vădineanu, 1998).

Diversitatea genetică se referă la variabilitatea din cadrul aceleiași specii (intraspecifică) și reprezintă fundamentul procesului evolutiv.

Diversitatea specifică se referă la varietatea speciilor la nivel local (biocenoză), regional (regiune biogeografică) sau global (biosferă).

Diversitatea ecosistemică este nivelul la care au loc procesele evolutive, pe lângă elementele vii, aceasta include și componenta nevie – biotopul.

Unii autori consideră diversitatea antropică ca fiind o componentă a biodiversității, care trebuie tratată separat datorită complexității și importanței sistemului socio-economic ca și componentă a ecosferei. *Diversitatea antropică* sau etnoculturală se referă la diversitatea etnică, culturală și lingvistică a comunităților umane.

Capitalul natural constituie sursa principală de servicii ecologice și produse economice, dar este și o parte de neînlocuit a patrimoniului nostru cultural și a istoriei noastre. Această resursă trebuie menținută într-o stare cât mai bună în beneficiul generațiilor prezente și viitoare.

În ultimele decenii ritmul de distrugere al acestui capital s-a accelerat în mod îngrijorător și nu există semnale că acest ritm s-ar reduce (Mediul în Europa, evaluarea a doua, EEA, 1998). Prin inițiativa “One Planet Living”¹, al cărei înțeles este „trăind dintr-o singură planetă”, două organizații, WWF² și

¹ http://www.panda.org/about_wwf/what_we_do/policy/one_planet_living/index.cfm

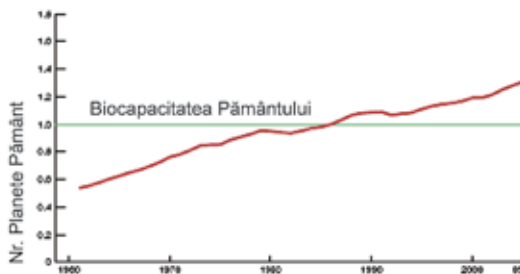
² WWF – World Wide Fund for Nature, <http://www.panda.org/>

BioRegional atrag atenția că, dacă întreaga omenire ar trăi conform modului de viață european, am consuma deja resursele a trei planete, iar cu modul de viață al celor ce trăiesc în Statele Unite ale Americii am consuma resursele a cinci planete.

WWF definește în „Raportul Planetei vii” (“Living Planet Report”) termenul de „amprentă ecologică”, o măsură a necesarului de teren și apă (considerând suprafețele productive) utilizate pentru a produce ceea ce consumăm și pentru a absorbi deșeurile pe care le producem. Conform acestui indice omenirea consumă în prezent resursele a 1,2 planete, tendința de creștere continuă a consumului fiind evidentă.

Figura 1. Graficul „amprente ecologice” 1961-2005 – cerințele omenirii față de biosferă au crescut de peste două ori în perioada menționată. Sursa: WWF, Living Planet Report, 2004³

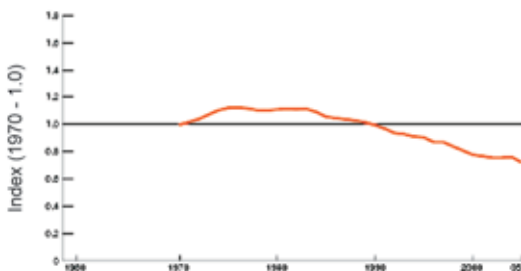
Amprenta ecologică globală, 1961-2005

Amplicarea „amprente ecologice” duce în mod inevitabil la reducerea biodiversității, fapt ilustrat de „Indexul planetei vii”. Acest index este un indicator definit pentru a se monitoriza statutul biodiversității la nivel mondial și reflectă tendințele unui număr mare de populații de specii, bazându-se pe tendințele înregistrate pentru aproximativ 5.000 de populații a 1.686 de specii de mamifere, păsări, reptile, amfibieni și pești din toată lumea. Schimbările sunt apoi înregistrate plecându-se de la valoarea de referință din 1970, căreia i s-a dat valoarea zero.

Figura 2. Graficul „Indexului planetei vii” ilustrând descreșterea populațiilor de specii. Sursa: WWF, Living Planet Report, 2004⁴

Indexul planetei vii, 1970-2005

³ Living Planet Report 2006, WWF - http://assets.panda.org/downloads/living_planet_report.pdf

⁴ Living Planet Report 2006, WWF - http://assets.panda.org/downloads/living_planet_report.pdf

Prin inițiativa "One Planet Living" se atrage atenția asupra faptului că prin consumul nesăbuit/nerațional al resurselor naturale s-au produs deja efecte semnificative asupra naturii. Câteva exemple în acest sens: jumătate din pădurile planetei au fost distruse și se pierd în continuare 2% în fiecare an, rata dispariției speciilor este de 1000 de ori mai mare decât rata extincției naturale, un sfert din speciile de mamifere sunt în pericol de a dispărea. (http://www.panda.org/about_wwf/what_we_do/policy/one_planet_living/about_opl/index.cfm).

Dacă biodiversitatea este „totul”, respectiv tot ceea ce o compune asigură serviciile de mediu și resursele fără de care omenirea nu poate exista, conservarea biodiversității devine condiția de bază pentru menținerea vieții pe Pământ. Conservare se poate face în principal pe două căi: „in-situ” și „ex-situ”.

Conservarea „in-situ” presupune

- Conservarea ecosistemelor prin stabilirea unui sistem de arii protejate sau zone ce necesită măsuri speciale de conservare în paralel cu crearea unui sistem adecvat de management pentru ariile protejate,
- conservarea speciilor în cadrul habitatelor sau ecosistemelor naturale sau semi-naturale,

Conservarea „ex-situ” se face prin:

- menținerea și propagarea organismelor vii în grădini zoologice și botanice,
- menținerea semințelor, embrionilor, spermei, microorganismelor, etc. prin congelare.

Tabel nr. 1: Modalități de gestionare a biodiversității (Managementul Capitalului Natural, Coșălniceanu, 1999)

<i>In-situ</i>		<i>Ex-situ</i>	
Conservarea ecosistemelor	Conservarea speciilor	Colecții de organisme vii	Bănci de gene
Arii protejate (parcuri naționale, rezervații ale biosferei, parcuri naturale, monumente ale naturii) Sanctuare marine	Sanctuare pentru specii protejate și arii protejate Bănci de gene <i>in-situ</i> Rezervații de vânătoare Rezervații de semințe	Grădini zoologice Grădini botanice Program de reproducere în captivitate	Bănci de semințe și polen Bănci de ovule, spermă și embrioni Culturi Microbiene Culturi de țesuturi

Intervenția omului crește

Importanța proceselor naturale crește

După cum arată și în tabelul de mai sus, ariile protejate se constituie într-un mijloc important de conservare a biodiversității. Pentru ca aceste arii protejate să-și îndeplinească rolul, intervențiile umane trebuie astfel planificate încât să permită și menținerea proceselor naturale.

Menținerea biodiversității *ex-situ* reprezintă pentru unele specii singura șansă de supraviețuire, deoarece, având efectivul foarte scăzut, nu se pot menține în habitatele lor prin mecanisme naturale sau habitatul lor a fost redus atât de mult încât nu le mai oferă cadrul natural necesar pentru a supraviețui. Scopul principal al conservării *ex-situ* este asigurarea reproducerii în captivitate a indivizilor aparținând speciilor periclitate în vederea repopulării habitatelor naturale și refacerea populațiilor în arealul speciei. Exemple de specii pentru care se desfășoară asemenea programe: conservarea *ex-situ* a resurselor genetice forestiere pentru diferite specii de arbori din România, stejar pedunculat în Republica Moldova, realizarea de bănci de semințe pentru diferite specii de orhidee, specii de mușchi și ciuperci.

Este important de reținut că tehnicile de conservare *ex-situ* nu pot garanta menținerea pe termen lung a unei specii, deoarece:

- tehnicile de conservare *ex-situ* permit menținerea în afara habitatului lor natural a unui număr mic de indivizi;
- conservarea în condiții artificiale nu este fezabilă (financiar și logistic) pe termen lung decât pentru un număr mic de specii;
- procesul natural de speciație (aparitia de specii noi din cele existente) nu este posibil în cazul conservării *ex-situ*;
- existența speciilor este indisolubil legată de menținerea habitatelor naturale.

Metodele de conservare *in-situ* reprezintă cea mai eficientă modalitatea de a conserva maximum de diversitate pe termen lung constând în conservarea habitatelor naturale a diferitelor specii.

Conservarea *in-situ* vizează specii/populații sau sisteme ecologice (ecosisteme, complexe locale sau regionale de ecosisteme) în ansamblul lor. Tehnicile de menținere a biodiversității *in-situ* presupun **constituirea de arii protejate terestre și marine, refugii pentru speciile periclitate, bănci de gene *in-situ***⁵.

⁵ Adaptat după Geta Râșnoveanu, note de curs

II. Ce sunt ariile protejate? De ce este nevoie de arii protejate?

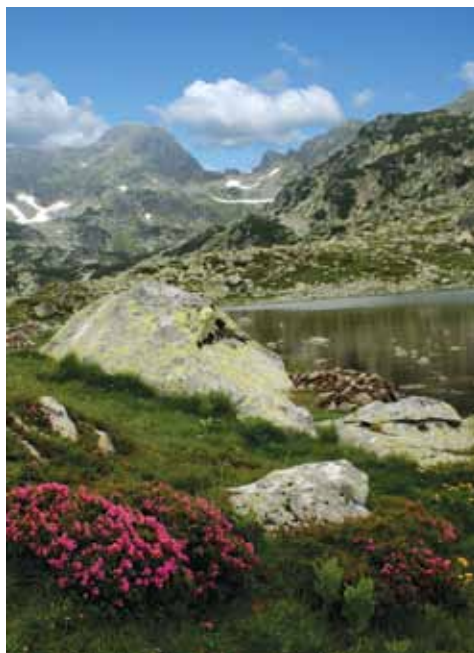
„**Ariile protejate joacă un rol critic în menținerea vieții pe Pământ.**” se afirmă în „*Managementul ariilor protejate*”, Ghidul Global al IUCN publicat în 2006. Cele 188 de țări semnatare ale Convenției Diversității Biologice⁶, recunosc faptul că ariile protejate reprezintă cea mai importantă metodă de a conserva biodiversitatea și de a oferi modele de dezvoltare în armonie cu natura în contextul dezvoltării economice accelerate din ultimele decenii.

Uniunea Mondială pentru Conservarea Naturii (IUCN⁷) definește aria protejată astfel:

Aria protejată este „un spațiu geografic clar delimitat, recunoscut, desemnat și administrat în baza unor acte legale sau prin alte mijloace eficiente, cu scopul de a se realiza conservarea pe termen lung a naturii precum și a serviciilor de mediu și a valorilor culturale asociate” – Ghid pentru utilizarea Categoriile de Management ale ariilor protejate, IUCN, 2008.

Fiecare termen din definiția de mai sus a fost atent gândit și semnificația lui bine explicată în ghidul IUCN. Pentru buna înțelegere a definiției se recomandă consultarea ghidului IUCN, care sperăm să fie disponibil în curând și în limba română.

În legislația românească, respectiv în *Ordonanța de Urgență nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*, ariile protejate sunt definite ca arii *naturale* protejate, indicându-se că valorile protejate/conservate sunt în principal cele naturale: „arie naturală protejată - zonă terestră/acvatică și/sau subterană în care există specii de plante și animale sălbatice,

Parcul Național Retezat - Foto: Cristina Lazaroni

⁶ Convenția Diversității Biologice (Convention on Biological Diversity) – CBD - <http://www.cbd.int/>

⁷ IUCN – The World Conservation Union, <http://iucn.org/>

elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care are un regim special de protecție și conservare stabilit conform prevederilor legale.”

Separarea valorilor naturale de cele culturale este adeseori artificială și greu de realizat, mai ales în condițiile în care natura a fost influențată și modificată în mod semnificativ de activitatea umană de-a lungul secolelor, așa cum s-a întâmplat în cea mai mare parte a continentului European. De aceea, în majoritatea ariilor protejate europene se conservă atât valorile naturale cât și cele culturale, parcurile naturale încadrate în categoria V IUCN fiind un bun exemplu în acest sens.

Ariile protejate sunt grupate în mai multe categorii ce vor fi prezentate în capitolul IV al lucrării de față.

Ariile protejate se constituie în elemente ale **rețelei de arii protejate**. În adevăratul sens al cuvântului, rețeaua de arii protejate ar trebui să fie formată din arii protejate și din „coridoarele” care le leagă. Conform legislației românești, „**coridoarele ecologice**” sunt „zone naturale sau amenajate care asigură cerințele de deplasare, reproducere și refugiu pentru speciile sălbatice terestre și acvatice și în care se aplică măsuri de protecție și conservare”. Așa cum se întâmplă în marea majoritate a țărilor, coridoarele nu sunt încă definite și protejate / conservate nici în România.

Legislația românească face distincție între **rețeaua națională de arii protejate**, care constituie „ansamblul ariilor protejate de interes național” – a se vedea capitolul IV.3, Clasificarea ariilor protejate conform legislației românești - și **rețeaua ecologică de arii protejate**, care este „ansamblul de arii naturale protejate, împreună cu coridoarele ecologice”.

Parcul Național Retezat - Foto: Ovidiu Bodean

De ce avem nevoie de arii protejate?

Ariile protejate sunt esențiale în conservarea capitalului natural și cultural întrucât includ cele mai reprezentative și semnificative zone din punct de vedere al biodiversității, al valorilor naturale și culturale asociate. Măsurile de management în aceste arii se elaborează și se implementează în așa fel încât să se mențină sau chiar să se refacă, acolo unde este nevoie, ecosistemele naturale și populațiile de specii sălbatice, menținându-se în același timp sau căutându-se soluții pentru utilizarea durabilă a resurselor naturale.

Curs arii protejate - Foto: WWF DCP

Dincolo de obiectivul principal de menținere și chiar de refacere a valorilor naturale și culturale amenințate de o dezvoltare economică accelerată și uneori haotică, ariile protejate ar trebui să se constituie în zone model pentru o conviețuire armonioasă a omului cu natura, chiar și în condițiile în care ritmul de dezvoltare economică se accelerează. În aceste zone, printr-un management adecvat se poate demonstra că dezvoltarea nu înseamnă neapărat distrugerea naturii și ar trebui să se facă eforturi deosebite pentru a se găsi soluții viabile pentru o dezvoltare economică bazată pe utilizarea durabilă a resurselor naturale.

Înființarea de arii protejate și managementul eficient al acestora reprezintă o necesitate deoarece:

- reprezintă cel mai eficient mod de conservare in-situ, întrucât fiind desemnate adesea pe suprafețe relativ mari, pot include ecosisteme naturale și seminaturale reprezentative și permit conservarea și monitorizarea lor,
- sunt zone model, unde acțiunile eficiente de conservare a ecosistemelor naturale și seminaturale, inclusiv prin utilizare durabilă, pot demonstra că, menținerea într-o stare corespunzătoare a componentelor capitalului

natural permite asigurarea resurselor și serviciilor ce stau la baza dezvoltării socio-economice durabile,

- sunt adevărate „laboratoare”, în care acțiunile de protecție strictă sau management activ cu scop de conservare a biodiversității permit acumularea de cunoștințe valoroase fie cu privire la procesele naturale, fie pentru găsirea „formulelor” eficiente pentru asigurarea tranziției de la o dezvoltare economică concentrată pe profit la un model de dezvoltare durabilă.

Nu în ultimul rând, ariile protejate sunt adevărate „săli de clasă în aer liber” în care oamenii pot fi educați cu privire la importanța naturii și necesitatea conservării și a dezvoltării durabile.

Mai multe argumente în favoarea ariilor naturale protejate se găsesc la Capitolul V, în care se prezintă valori și beneficii ale acestor arii.

Lecție de botanică - Foto: WWF DCP

III. Scurt istoric la nivel mondial și în România

III. 1. Scurt istoric al ariilor protejate în lume

Protejarea și conservarea naturii nu sunt concepte foarte noi. Încă din cele mai vechi timpuri, în anumite situații, oamenii au fost preocupați să protejeze natura. De exemplu, în 242 î.C. Asoka, împăratul Indiei, creează rezervații naturale pentru a împiedica reducerea „rezervelor” de hrană prin vânarea excesivă a anumitor specii. Conform însemnărilor lui Marco Polo, Kublai Khan interzice în secolul XIII vânătoria unor specii de păsări și mamifere în perioada de reproducere și chiar le asigură hrană și menținerea unor suprafețe de pădure. Un alt exemplu este cel al regilor incași, care protejau specii de păsări marine.

- Conceptul de parc național apare pentru prima dată în Statele Unite ale Americii. În 1832, George Catlin, scriitor, pictor și călător american, fascinat de amerindieni și splendoarea naturii care le-a oferit toate cele necesare vieții, îngrijorat de impactul omului alb asupra civilizației indiene, asupra speciilor de plante și animale și a sălbăticiii consideră că acestea ar trebui menținute *„printr-o politică deosebită de protecție a guvernului ... ca și un parc magnific ... un parc al națiunii, cu oameni și animale, în toată sălbăticia și prospețimea frumuseții lor naturale”*.

În 1864 Congresul american donează Valea Yosemite spre conservare ca parc al statului. În 1872 se înființează prin decizie a Congresului primul parc național, *Parcul Național Yellowstone*, protejat și administrat de guvernul federal „în beneficiul și pentru bucuria oamenilor”. Prima rezervație forestieră este înființată în 1891 de președintele Harrison, iar primul refugiu pentru animalele sălbatice în 1903, de către președintele Roosevelt, în Pelican Island – Florida.

- În Europa unul din cele mai vechi arii protejate se înființează în Italia în 1856 ca și sanctuar pentru animale sălbatice în Grand Paradiso. Primele parcuri naționale din Europa se înființează de către suedezi în anul 1909.

În Australia anul 1879 este cel în care se înființează primul parc național, iar în Canada în 1885 –Hot Springs Reservation, acum Parcul Național Banff. În 1898 se înființează primul parc în Africa de Sud, Rezervația de animale Sabi, acum Parcul Național Kruger.

Parcul Național Yellowstone, primul din lume, s-a înființat cu scopul de a se opri orice fel de exploatare a resurselor naturale, interzicându-se exploatarea pădurilor, vânătoria, minierul dar și activitățile comunităților indigene și a celor locale. Această abordare, de „protecție strictă” a dominat în cea mai mare parte a secolului XX, fiind o abordare centralizată, „de sus în jos”, cu reguli impuse de stat.

Spre sfârșitul secolului XX, presiunile socio-economice, reafirmarea drepturilor comunităților indigene și a celor locale, dar și cunoștințele noi acumulate în domeniul conservării biodiversității permit schimbarea *concepției clasice*, conform căreia rolul ariilor protejate este de a „păstra” și de a nu folosi resursele naturale.

Concepția modernă subliniază necesitatea de a se recunoaște și promova rolul multiplu al ariilor protejate. Ariile protejate trebuie să garanteze și să permită:

- *conservarea biodiversității* prin menținerea în perimetrul ariilor protejate a unor specii și ecosisteme în starea lor naturală sau foarte apropiată de cea naturală;
- *fundamentarea științifică a metodelor și procedeelelor de management* care să permită utilizarea durabilă a resurselor naturale;
- *fundamentarea științifică a procesului de reconstrucție și reabilitare* a sistemelor ecologice;
- *menținerea serviciilor ecologice* prin conservarea ecosistemelor;
- *protejarea valorilor culturale și a peisajelor*.

Această concepție nouă cu privire la rolul ariilor protejate a dus la definirea diferitelor categorii de arii protejate, multe dintre ele cu rol și importanță deosebite nu numai pentru conservarea biodiversității, dar și pentru dezvoltarea durabilă a comunităților locale.

În Europa momente de referință importante îl constituie intrarea în vigoare a două directive importante: Directiva Consiliului Europei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări) din 1979 și Directiva Consiliului Europei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică (Directiva Habitate) din 1992. În baza Directivei Păsări a fost lansat programul IBA (Important Bird Areas in Europe – Arii Importante pentru Păsări în Europa), desemnate ulterior ca și Arii Speciale de Protecție Avifaunistică (Special Protected Areas), devenind parte a rețelei Natura 2000. În baza Directivei Habitate s-au desemnat Arii Speciale de Conservare (Special Area of Conservation) pentru protejarea speciilor și habitatelor de interes comunitar și s-a inițiat crearea Rețelei Natura 2000 pe teritoriul Uniunii Europene.

Numărul și suprafața ariilor protejate a crescut la nivel mondial în fiecare an, odată cu creșterea presiunilor economice asupra biodiversității, a resurselor naturale, a valorilor culturale. Baza de Date Mondială a Ariilor Protejate – World Database on Protected Areas⁸ – reînnoită la fiecare cinci ani de către Centrul Mondial de Monitoring al Conservării (World Conservation Monitoring Centre), în anul 2007 înregistra peste 120.000 arii protejate, cu o suprafață de peste 22 milioane km², reprezentând peste 11,3% din suprafața cumulată a teritoriilor naționale. Majoritatea acestora sunt arii protejate terestre, recunoscându-se relativ recent faptul că mediul marin nu este suficient de bine reprezentat: ariile protejate terestre ajung la 12,2% din suprafață în timp ce în zona marină acestea acoperă doar 5,9%.

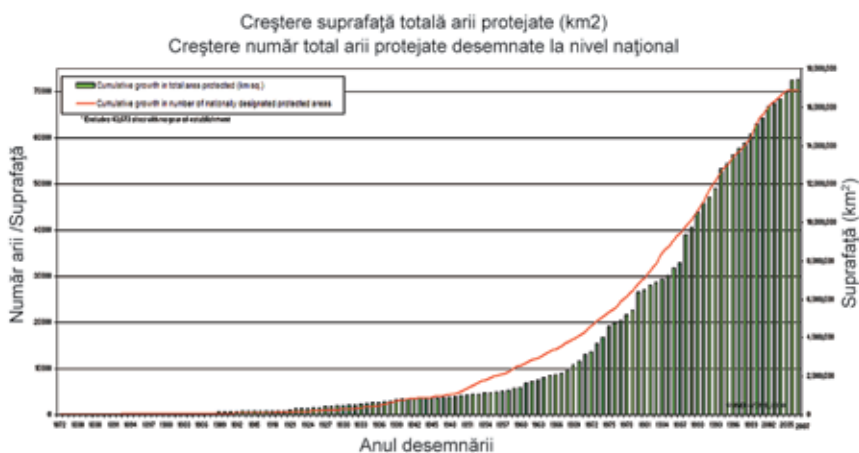
⁸ World Database on Protected Areas (WDPA) - www.unep-wcmc.org/wdpa/

Tabel nr. 2: Numărul și suprafața ariilor protejate la nivel mondial conform situației prezentate la Congresul Mondial al Parcurilor de către IUCN – The World Conservation Union și UNEP World Conservation Monitoring Centre

Anul	Numărul AP	Suprafața
1962	9.214	2.4 milioane Km ²
1972	16.394	4.1 milioane Km ²
1982	27.794	8.8 milioane KM ²
1992	48.388	12.3 milioane Km ²
2003	102.102	18.8 milioane Km ²
2005	113.707	19.6 milioane Km ²

Graficul de mai jos reflectă modul în care a crescut suprafața ariilor protejate la nivel mondial, începând cu anii 1900.

Figura 3. Graficul creșterii suprafețelor incluse în arii protejate terestre în perioada 1872 – 2007 – sursa UNEP World Conservation Monitoring Centre, Starea ariilor protejate din lume, 2007

O bază de date unde se pot găsi informații despre ariile protejate din lume este cea realizată de UNEP și IUCN, bază de date care se găsește pe pagina de internet <http://www.wdpa.org/>.

III. 2. Scurt istoric al ariilor protejate în România

Prezentăm succint în cele ce urmează câteva din cele mai importante puncte de reper în istoria ariilor protejate din țara noastră.

- **1467** – este atestată documentar *braniștea* dăruită de Mircea cel Bătrân Mănăstirii Cozia, braniștile fiind locuri oprite sau rezervate care au apărut probabil prima dată în secolul XIV, în care nimeni nu avea voie să intre pentru a tăia lemne, a cosi fân, a paște vite, a prinde pește sau a culege fruste fără acordul stăpânului.
- **1904** - prima rezervație naturală din spațiul românesc: *Codrul secular Slătioara*.
- **1928-1944** - perioada de pionerat privind conservarea naturii și ariile protejate în România. Primul pas a fost făcut în anul 1928 când la Cluj a avut loc primul congres al naturaliștilor din România, unde la propunerea lui Emil Racoviță a fost adoptată o hotărâre privind elaborarea legii referitoare la protecția naturii în România.
- **1930** - se adoptă prima lege pentru protecția „monumentelor naturii” și se constituie în cadrul Academiei Române Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii – CMN.
- **1935** - se înființează primul parc național, Parcul Național Retezat.
- **1938** - numărul total al ariilor protejate se ridică la 30.
- **1950** - se adoptă *Decretul privind ocrotirea naturii* iar în 1954 se elaborează regulamentul de aplicare. **1965** - numărul total al ariilor protejate ajunge la 130, *în suprafață de aproximativ 75.000 ha, la care se mai adaugă numeroase rezervații forestiere* și o suprafață importantă de păduri protejate prin prevederile amenajamentului silvic (cca. 64.000 ha în 1955 și peste 190.300 ha în 1984).
- **1973** - se adoptă prima lege privind protecția mediului înconjurător.
- **1990** - se constituie 13 parcuri naționale în fond forestier.
- **1993** - se întocmesc studiile pentru constituirea parcurilor naționale și se înființează ARBDD – Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării
- **1995** - se adoptă o nouă formă a Legii protecției mediului.
- **1999/2000** – se înființează primele 3 administrații de parcuri naționale și naturale pentru Parcul Național Retezat, Parcul Național Piatra Craiului și Parcul Natural Vânători Neamț. Înființarea acestora și activitățile de management derulate între 2000 și 2006 au fost sprijinite de Fondul Global de Mediu (GEF – Global Environmental Fund) prin Banca Mondială prin Proiectul Managementul Conservării Biodiversității, cofinanțat de Guvernul României și Regia Națională a Pădurilor.
- **2000** - se adoptă *Legea 5 privind aprobarea Planului de amenajare a*

teritoriului național – Secțiunea a III-a arii protejate, care prezintă pentru prima dată într-un act normativ lista ariilor protejate de interes național existente la data respectivă.

- **2001** - apare primul act normativ al ariilor protejate și pentru conservarea biodiversității, *OUG 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*⁹, aprobată prin Legea 462/2001.
- **2002** - se demarează procesul de clarificare a limitelor pentru ariile protejate existente la acea dată și materializarea lor în GIS tot ca parte a proiectului care a permis înființarea primelor administrații și elaborarea primei legi a ariilor protejate.
- **2003** - se adoptă acte normative specifice ariilor protejate, care legiferează limitele acestora, fac precizări referitor la zonarea internă și la măsuri speciale de management și stabilesc procedura de încredințare în administrare. Acestea sunt Hotărârea de Guvern 230, Ordinul de Ministru 552, Ordinul de Ministru 850.
- **2004** - încheierea de contracte de administrare între Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor pentru 16 parcuri naționale și naturale cu Regia Națională a Pădurilor - Romsilva și pentru Parcul Național Ceahlău cu Consiliul Județean Neamț.
- **2005** - declararea prin HG nr.1581 a Parcului Național Defileul Jiului, a 3 rezervații naturale și a primei arii de protecție specială avifaunistică, Pădurea Ciuașului, în total 11.324 ha.
- **2005** - acordarea în administrare de către Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor a Parcului Național Buila Vânturarița și a încă 4 parcuri naturale Regiei Naționale a Pădurilor – Romsilva a Geoparcului Dinozaurilor Țara Hațegului Universității București și a Geoparcului Platoul Mehedinți Consiliului Județean Mehedinți, iar a Parcului Natural Lunca Joasă a Prutului Inferior Agenției de Protecția Mediului Galați.
- **2006** - se pune în discuție pentru prima dată înființarea Agenției Naționale de Arii Protejate.
- **2006** - desemnarea Parcului Natural Lunca Muresului ca sit RAMSAR - Zona Umedă de Importanță Internațională.
- **2007** – sunt desemnate ariile speciale de importanță avifaunistică (SPA) prin *HG nr.1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România*.
- **2007** – sunt desemnate siturile de importanță comunitară (pSCI) prin *Ordinul de Ministru nr.1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România*.
- **2008** – se înființează Agenția Națională pentru Arii Protejate (ANAP) prin hotărâre de guvern. La data publicării acestei lucrări ANAP nu este încă funcțională.

⁹ Propunerea de lege a fost parțial elaborată cu sprijinul unui grup de lucru constituit în cadrul Proiectului Managementul Conservării Biodiversității, implementat în perioada 2000 – 2006, finanțat de GEF (Fondul Global de Mediu) prin Banca Mondială, Regia Națională a Pădurilor și Guvernul României.

La finele anului 2007 suprafața ariilor protejate crește în mod semnificativ prin desemnarea Ariilor de Importanță Comunitară propuse (pSCI – proposed Sites of Community Interest) și a Ariilor Speciale de Protecție Avifaunistică (SPA – Special Protection Areas). Astlel, în urma obligațiilor ce îi revin ca stat membru al Uniunii Europene, România a propus în 2007 un număr de 381 de situri, reprezentând 17,84% din suprafața țării. Respectiv 108 SPA - uri și 273 SCI - uri. Acestea se suprapun parțial. SPA reprezintă 11,89% din suprafața țării iar SCI reprezintă 13,21% din suprafața țării.

Figura 6. Harta parcurilor naționale și naturale

Figura 7. Harta ariilor de importanță comunitară

Figura 8. Harta ariilor speciale de conservare avifaunistică

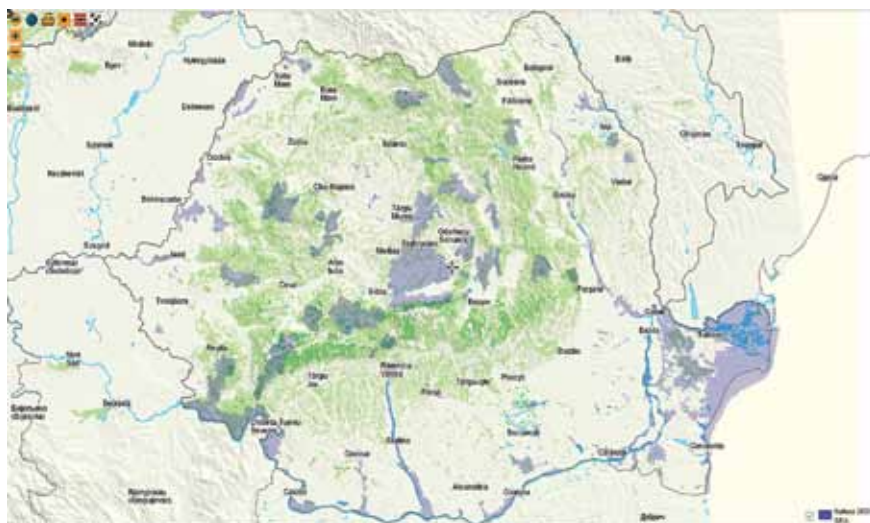
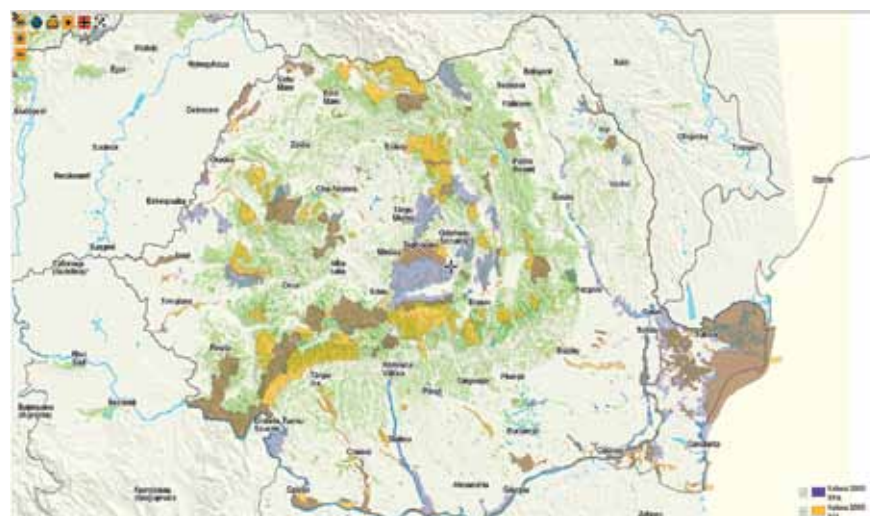

Figura 9. Harta ariilor de importanță comunitară și a ariilor speciale de conservare avifaunistică

IV. CATEGORII DE MANAGEMENT CONFORM IUCN ȘI CONFORM LEGISLAȚIEI ROMÂNEȘTI

IV. 1. Noțiuni introductive

Așa cum arată definiția dată de IUCN (vezi pagina 8), ariile protejate se constituie în principal pentru conservarea biodiversității și a valorilor naturale și culturale. Dar ceea ce se dorește a se realiza/obține prin managementul ariilor protejate, respectiv obiectivele de management pot diferi foarte mult de la o arie la alta, chiar dacă cele de conservare a naturii sunt prioritare pentru orice arie naturală protejată.

Obiectivele de management în ariile protejate în care se pune accent în principal pe protecție strictă pentru menținerea ecosistemelor și proceselor naturale, diferă față de cele din ariile protejate în care se caută soluții pentru menținerea și promovarea utilizării durabile a resurselor naturale. Ariile protejate pot avea unul sau mai multe obiective de management:

1. **cercetarea științifică;**
2. **protecția sălbăticiiei (zonelor fără intervenție umană) – excluderea oricărei forme de exploatare a resurselor naturale care contravin obiectivelor de management;**
3. **protecția diversității speciilor și a diversității genetice;**
4. **menținerea serviciilor de mediu;**
5. **protecția caracteristicilor naturale și culturale;**
6. **turism și recreere;**
7. **educație;**
8. **utilizarea durabilă a resurselor și ecosistemelor naturale;**
9. **menținerea activităților culturale și tradiționale.**

În funcție de principalele obiective de management dintr-o arie protejată, aceasta aparține unei anumite **categorii de management** sau **categorii de arii protejate**. O categorie de management sau de arii protejate grupează arii protejate cu obiective și măsuri de management asemănătoare.

IV.2. Categoriile IUCN de arii protejate

Încadrarea ariilor protejate în categorii este necesară în primul rând din punct de vedere tehnic, pentru ca cei implicați în activități de conservare să dispună de un sistem unitar de definire a obiectivelor de management pentru ariile protejate și pentru a stabili măsurile minime de management ce se impun în funcție de obiectivele principale de management. În acest fel se stabilesc standarde de management caracteristice fiecărei categorii, cu scopul de a se

impune un nivel minim de conservare, acceptat de majoritatea specialiștilor și se evită numeroase confuzii și dezbateri inutile pe tema nivelului de protecție/conservare ce se realizează într-o arie protejată.

De obicei fiecare țară își definește propriile categorii de arii protejate. Denumirile date ariilor protejate pot fi foarte diverse: parcuri naționale, rezervații naturale, rezervații științifice, parcuri forestiere, sanctuare marine, monumente ale naturii, parcuri regionale etc. Chiar dacă aceeași denumire este folosită în mai multe țări, obiectivele de management pot fi foarte diferite. De exemplu, parc național în Elveția presupune măsuri de management care să asigure aproape o protecție strictă în zone fără așezări umane, în timp ce în cazul Marii Britanii înseamnă de cele mai multe ori zone întinse, cu numeroase așezări omenești și cu un management care combină măsurile de conservare a ecosistemelor cu cele ce permit o dezvoltare durabilă. În cazul categoriilor definite la nivel național, denumirea unei arii protejate nu reflectă în mod obligatoriu obiectivele de management ale acestuia.

Pentru a evita confuziile ce se crează prin denumirile ariilor protejate și pentru a reflecta cât mai bine obiectivele ariilor protejate, **IUCN a definit șase categorii principale de arii protejate** în funcție de obiectivele principale de management. Chiar dacă, așa cum s-a arătat mai sus, fiecare țară își definește propriile categorii de arii protejate, este de dorit ca fiecare țară să accepte și să realizeze o corespondență cu categoriile definite de IUCN, care se constituie într-un **standard global pentru planificarea, desemnarea și managementul ariilor protejate**.

IUCN încurajează utilizarea categoriilor de management în următoarele situații (Ghidul pentru utilizare a Categoriilor de Management al ariilor protejate, IUCN, 2008):

1. pentru planficarea ariilor protejate și a sistemelor de arii protejate, constituindu-se într-un instrument util pentru definirea obiectivelor de management adaptate la condițiile naționale și locale,
2. ajută la îmbunătățirea managementului informațiilor despre arii protejate prin:
 - a. stabilirea unui standard internațional pentru colectarea de date la nivel mondial și regional și pentru raportări legate de eforturile de conservare, precum și pentru a permite comparații între țări și stabilirea unor sisteme de evaluare globale sau regionale
 - b. oferirea unui cadru unitar pentru colectarea, prelucrarea și diseminarea datelor despre arii protejate
 - c. îmbunătățirea comunicării între cei ce sunt implicați în conservarea naturii
 - d. reducerea confuziilor ce pot apărea din utilizarea a numeroși termeni diferiți pentru a descrie aceleași tipuri de arii protejate în diverse părți ale lumii.
3. ajută la reglementarea activităților din arii protejate, prin stabilirea unor activități corespunzătoare obiectivelor de management.

Categoriile IUCN sunt din ce în ce mai des utilizate în următoarele situații:

- ca și bază legislativă – din ce în ce mai multe țări utilizează categoriile IUCN ca și bază pentru categoriile din legislația națională,
- pentru a stabili bugete – unele țări stabilesc limitele de buget în funcție de categoria în care se încadrează aria protejată,
- ca și instrument de advocacy – uneori organizațiile neguvernamentale utilizează categoriile pentru a milita pentru anumite obiective de conservare și un nivel corespunzător de activități umane,
- pentru a ajuta la planificarea sistemelor de arii protejate prin definirea obiectivelor de management și a tipurilor de guvernare (sistemelor de decizie).

Categoriile IUCN prezentate la Congresul Mondial de Conservare al IUCN de la Barcelona din 2008 sunt rezultatul unui lung proces de definire și îmbunătățire a sistemului de categorii de management, proces ce a început în 1962 și a trecut prin mai multe etape, îmbunătățind treptat sistemul de categorii prin încorporarea experiențelor acumulate de-a lungul deceniilor în managementul ariilor protejate la nivel mondial.

Ultima revizuire s-a făcut în perioada 2004 – 2008 și a dus la o definire mai clară a celor 6 categorii de management, categorii ce vor fi prezentate în mod succint în cele ce urmează, utilizându-se în principal informațiile prezentate în Ghidul pentru utilizare a Categoriilor de Management IUCN, 2008.

CATEGORIA Ia: arii protejate administrate în special pentru interes științific

Definiție:

Arii protejate stricte desemnate pentru protecția biodiversității și eventual a caracteristicilor geologice/geofizice, cu un control strict și limitarea vizitării, utilizării și impactului uman pentru a se asigura protecția valorilor de conservare. Asemenea arii protejate pot servi ca zone de referință indispensabile pentru cercetare științifică și monitorizare.

Obiectivul principal este de a conserva ecosisteme și specii excepționale la nivel regional, național sau global și/sau caracteristici de geodiversitate în situații în care toate acestea s-au format în cea mai mare parte sau integral prin forțe non-umane și vor fi degradate sau distruse sub impactul unor forțe ce nu depind de om.

În aceste rezervații se urmărește menținerea ecosistemelor în stare cât mai naturală, cu intervenții umane minime. Constituie adevărate laboratoare de cercetare pentru anumite specii și ecosisteme, exemple relevante pentru monitoring și educație și refugii de siguranță maximă pentru specii rare, amenințate sau periclitare. Prin planificare și management se urmărește reducerea la minim a modificărilor ce ar putea apărea în urma cercetării sau a altor activități. Dacă este cazul, se urmărește păstrarea valorilor culturale și spirituale asociate cu natura.

Categoria de arie protejată definită în România care corespunde acestei categorii IUCN este *rezervația științifică*. La noi în țară suprafața acestora poate varia de la câteva hectare, cum ar fi de exemplu Rezervația Științifică Piatra Rea (50 ha) la câteva sute de hectare, cum ar fi Rezervația Științifică Gemenele din Parcul Național Retezat (cca 1.600 ha) sau chiar zeci de mii de hectare cum sunt rezervațiile științifice din Rezervația Biosferei Delta Dunării Sacalin – Zătoane (21.410 ha) și Roșca Buhaiova (peste 9.000 ha). Accesul în aceste zone este permis unui număr limitat de vizitatori, în principal cercetători și numai cu aprobări speciale.

CATEGORIA Ib: Zone de sălbăticie: arie protejată administrată în special pentru protecția zonelor naturale sălbatice

Definiție:

Arii protejate constituite pe suprafețe întinse, nemodificate sau puțin modificate, ce își mențin caracterul natural, fără a avea așezări umane permanente sau semnificative, adică așezări cu consum relativ redus de resurse naturale și impact redus, arii protejate administrate pentru menținerea stării naturale.

Obiectivul principal este de a proteja pe termen lung integritatea ecologică a ariilor naturale neafectate în mod semnificativ de activități umane, fără infrastructură modernă, în care predomină forțele și procesele naturale.

Sunt suprafețe foarte întinse, de adevărată sălbăticie, cum în puține locuri se mai găsesc pe planeta noastră. Țara noastră nu dispune de asemenea zone. Un exemplu relevant în acest sens poate fi aria protejată *Noatak Wilderness, Alaska, SUA*.

CATEGORIA II: Parc național: arie protejată administrată în special pentru protejarea ecosistemelor și recreere.

Definiție:

Arii protejate cu suprafețe naturale sau aproape naturale întinse desemnate pentru a proteja procese ecologice la scară mare împreună cu complexul de specii și ecosisteme caracteristice zonei, care oferă bazele necesare pentru experiențe spirituale, științifice, educative, de recreere și de vizitare compatibile ecologic și cultural cu zona respectivă.

Obiectivul principal este de a proteja biodiversitatea naturală împreună cu structurile ecologice și procesele naturale asociate și de a promova educația și recrearea.

Sunt zone relativ întinse, cu suprafețe variind la noi în țară între câteva mii de hectare și peste 40.000 ha, cu specii și ecosisteme rare, peisaje deosebite și un impact redus al activităților umane pe cea mai mare parte a suprafeței. În general activitățile umane nu sunt permise pe mare parte din suprafața acestor parcuri, excepție făcând unele activități tradiționale pe care localnicii

le desfășoară de secole. Dar și aceste activități tradiționale sunt reglementate astfel încât biodiversitatea și procesele naturale să fie cât mai bine menținute.

Trebuie însă menționat că, în majoritatea parcurilor naționale din România sunt suprafețe, uneori destul de întinse, în care este permisă exploatarea resurselor naturale și cu scop comercial, nu neapărat în beneficiul comunităților locale. Dar, în cazul în care parcul național este gospodărit în conformitate cu obiectivele de management ce se impun categoriei II IUCN, și în cazul acestor activități de exploatare a resurselor ar trebui să se impună standarde deosebite, care să reducă în mod semnificativ impactul asupra biodiversității.

Majoritatea parcurilor naționale nu au așezări umane pe suprafața lor. În interiorul parcurilor naționale se delimitează diferite zone, cu specificarea clară a restricțiilor pentru fiecare din aceste zone. Activitățile de management sunt adaptate acestei zonări, iar regulamentul parcului și planul de management stabilesc regulile de utilizare a resurselor naturale pentru fiecare zonă de management definită.

În cazul României acestei categorii îi corespunde categoria de *parcuri naționale*, iar lista acestora este prezentată în Anexa 2.

CATEGORIA III: *Monumente ale naturii*: arie protejată administrată în special pentru conservarea caracteristicilor naturale specifice.

Arii protejate desemnate pentru a proteja monumente naturale specifice, respectiv o anumită formațiune terestră, cavernă submarină, formațiune geologică cum ar fi o peșteră sau chiar un organism viu cum ar fi un arbore secular. Sunt în general arii protejate mici și adesea au valoare deosebită pentru vizitatori.

Obiectivul principal este de a proteja formațiuni naturale excepționale precum și biodiversitatea și habitatele asociate.

În țara noastră acestei categorii IUCN îi corespunde categoria de *monumente ale naturii*. Câteva exemple: Doisperezece Apostoli (Munții Călimani), Peștera Smeilor de la Onceasa (Munții Apuseni), Masa Jidovului (Comuna Șugag, satul Tău Bistra, județul Bihor), Ghețarul Focul Viu (Parcul Natural Apuseni), etc.

CATEGORIA IV: *Arii cu management activ al habitatului sau speciei*: arie protejată gospodărită în special pentru conservare prin măsuri de management active.

Definiție:

Arii protejate desemnate pentru protecția anumitor specii sau habitate și în care managementul reflectă această prioritate. Multe arii protejate din categoria IV necesită intervenții periodice active pentru a satisface cererile anumitor specii sau pentru menținerea habitatelor, dar acest management activ nu este obligatoriu pentru ariile protejate din această categorie.

Obiectivul principal îl constituie menținerea, conservarea și refacerea speciilor și habitatelor.

În România în acestei categorii se încadrează rezervațiile naturale ce se pot întinde pe suprafețe de câțiva ari sau pe zeci, foarte rar pe câteva mii de hectare. Adesea sunt înființate pentru conservarea unor habitate ce au apărut prin modificarea celor naturale sub acțiunea umană, cum ar fi de exemplu mozaicurile de fânețe și păduri extrem de bogate în specii și din ce în ce mai rare în Europa. Exemple de rezervații naturale la noi în țară: Valea Neajlovului (DB), Peștera Izverna (MH), Pădurea Lapiș (SL), Lacul Tătarilor (SB), Dealurile Beștepe (TL), Dealul cu Fluturi (CJ), Rusca Montană (CS).

CATEGORIA V: *Peisaj terestru / marin protejat*: arie protejată administrată în special pentru conservarea peisajului terestru/marin și recreere.

Definiție:

Arie protejată în care interacțiunea dintre oameni și natură de-a lungul timpului a produs o zonă cu un caracter distinctiv, cu o semnificativă valoare ecologică, biologică, culturală și estetică și în care păstrarea integrității acestei interacțiuni tradiționale este vitală pentru protecția și menținerea zonei și a valorilor de conservare a naturii asociate precum și a altor valori.

Obiectivul principal îl constituie protejarea ecosistemelor naturale și utilizarea durabilă a resurselor naturale atunci când conservarea și utilizarea durabilă pot fi reciproc benefice una alteia.

Sunt arii protejate care se întind de obicei pe suprafețe mari, de ordinul zecilor de mii de hectare. La noi cele mai mari depășesc 150.000 de hectare. Pe suprafața lor se regăsesc și așezări umane, de multe ori chiar și orașe. Ca și în cazul parcurilor naționale, se realizează o zonare internă prin care se indică activitățile ce sunt permise. Restricțiile, când sunt necesare, se impun în funcție de valorile de biodiversitate și culturale. Suprafețele în care se impun restricții importante pentru conservarea biodiversității sunt semnificativ mai reduse decât în cazul categoriei II. În aceste arii protejate se recomandă ca toate activitățile economice să se desfășoare cu o atenție deosebită la valorile pentru care au fost declarate. Ele ar trebui să se constituie în adevărate modele de dezvoltare durabilă, având la bază principiile conservării naturii. În multe țări peisajele protejate poartă denumirea de **parcuri naturale**, dar adesea ele primesc denumirea de parcuri naționale sau parcuri regionale.

Categoria de arii protejate definită în legislația românească care corespunde acestei categorii IUCN este cea de parc natural. Lista parcurilor naturale se regăsește în Anexa 2.

CATEGORIA VI: *Arie protejată destinată utilizării durabile a resurselor naturale*:

Definiție:

Arii protejate desemnate pentru conservarea ecosistemelor și habitatelor împreună cu valorile culturale asociate și sisteme tradiționale de

management ale resurselor naturale. Sunt în general suprafețe mari, predominant în stare naturală, cu o parte aflată sub un management durabil al resurselor naturale și unde aceste resurse sunt utilizate într-o măsură mică, ne-industrial, utilizare considerată ca fiind unul din scopurile principale pentru aceste arii protejate, fiind compatibilă cu conservarea naturii.

Obiectivul principal: protecția ecosistemelor naturale și utilizarea durabilă a resurselor naturale cu condiția ca una să fie în beneficiul celeilalte. O caracteristică distinctivă a acestei categorii este că utilizarea durabilă a resurselor naturale devine mijlocul de conservare a naturii, fiind combinată cu alte măsuri specifice celorlalte categorii, cum ar fi de exemplu protecția anumitor zone.

Aceste arii protejate se întind în general pe suprafețe foarte mari și se constituie în sursă permanentă de hrană și bunuri pentru populațiile indigene și/sau locale, care, fiind reduse ca număr, le exploatează extensiv, fără a afecta în mod semnificativ biodiversitatea. Se poate afirma că în acest tip de arie protejată este cel mai evident model în care populații puțin numeroase au trăit și pot trăi în armonie cu natura, dovedind faptul că omul este parte integrantă a acestor ecosisteme. Dar în aceste arii protejate nu se permite exploatarea industrială a resurselor naturale. IUCN recomandă să se delimiteze și zone în care să nu se utilizeze resursele naturale. În unele țări s-a luat decizia ca zonele care să fie excluse de la utilizare să reprezinte 75% din suprafața totală a acestor arii protejate.

Exemplu:

În țara noastră nu există arii protejate care s-ar putea încadra în această categorie.

Pe lângă definiția IUCN a ariei protejate, foarte bine fundamentată de specialiști prin „distilarea” cunoștințelor și experiențelor acumulate de-a lungul deceniilor, cel mai recent ghid al aceleiași organizații, „Ghidul pentru utilizarea categoriilor de management al ariilor protejate” stabilește și un set de principii care definesc o arie protejată și modul în care se stabilește categoria de management.

Încadrarea unei arii protejate într-o categorie IUCN se face plecând de la obiectivul sau obiectivele de management prioritare, care se aplică pe cel puțin 75% din suprafața ariei protejate. „Regula celor 75%” s-a stabilit avându-se în vedere faptul că în ariile protejate pot exista zone în care sunt permise și alte utilizări decât cele admise pentru categoria respectivă. De exemplu în ariile protejate din categoria II pot exista stațiuni turistice sau mici așezări umane sau în categoria V pot exista zone de protecție strictă.

Informații detaliate privind categoriile de management stabilite de IUCN se găsesc pe <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAG-010.pdf>.

Următorul tabel prezintă în mod sintetic obiectivele de management principale și secundare caracteristice categoriilor de arii protejate, precum și pe cele care nu sunt relevante pentru o anumită categorie de management.

Tabel nr. 3: Obiective de management caracteristice diferitelor categorii de arii protejate definite conform IUCN

Obiectiv de management	Ia	Ib	II	III	IV	V	VI
Cercetare științifică							
Protecția sălbăticiiei (zonelor fără intervenție umană)							
Protecția diversității speciilor/genetice, ecosistemelor și habitatelor							
Protecția geodiversității							
Menținerea proceselor naturale							
Menținerea serviciilor de mediu							
Protecția caracteristicilor culturale	X						
Turism și recreere	X						
Educație	X						
Utilizarea durabilă a resurselor naturale	X			X			
Activități tradiționale de utilizare a resurselor naturale desfășurate de către și în beneficiul comunităților	X			X			
Menținerea atributelor culturale - tradiționale	X		X	X	X		

Legenda:

	Obiectiv primar		Obiectiv secundar
	Obiectiv potențial aplicabil	X	Obiectiv nerelevant

IV. 3. Clasificarea ariilor protejate conform legislației românești

Conform legislației românești privind regimul ariilor naturale protejate, **respectiv OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei**, definiția ariei protejate este următoarea:

Arie naturală protejată – zona terestră și/sau marină în care există specii și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică ori culturală deosebită, care are un regim special de protecție și conservare, stabilit conform prevederilor legale.

În funcție de „nivelul” la care aria protejată este declarată și/sau recunoscută deosebim diferite categorii de arii protejate:

1. de interes național, care includ următoarele categorii: rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale. Prezentarea acestora se va face în anexa 1. Condiția minimă pentru ca o zonă să fie declarată arie protejată de interes național este să prezinte valori naturale și culturale semnificative și reprezentative la nivel național.

2. de interes comunitar sau situri Natura 2000, care sunt situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție avifaunistică. O scurtă descriere a acestora se face în subcapitolul IV.3.2.

3. de interes internațional, care au primit statut de:

- a) rezervații ale biosferei¹⁰, acordat de MaB UNESCO
- b) zone umede de importanță internațională sau situri RAMSAR¹¹ desemnate în conformitate cu prevederile Convenției privind conservarea zonelor umede de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice.
- c) situri naturale ale patrimoniului natural universal recunoscute de MaB UNESCO
- d) geoparcuri, statut atribuit conform reglementărilor stabilite de UNESCO și de Carta Rețelei Europene a Geoparcurilor.

4. de interes județean sau local: stabilite numai pe domeniul public/ privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz, conform art. 5 alin. (1) lit. a) – c) din OUG 57/2007. Acestea includ zone cu valori semnificative și reprezentative la nivel local sau județean.

Scopul și regimul de management al categoriilor de arii naturale protejate sunt descrise în Anexa Nr. 1 al OUG 57/2007.

¹⁰ MaB UNESCO / Programul Om – Biosferă a Organizației pentru Educație, Știință și Cultură a Națiunilor Unite <http://www.unesco.org/mab/mabprog.shtml>

¹¹ http://www.ramsar.org/index_about_ramsar.htm

IV.3.1. Arii protejate de interes național

Conform legislației în vigoare ariile protejate de interes național pot fi: rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale. Definiția și scopul acestor categorii de arii protejate sunt prezentate succint în anexa nr.1.

Correspondența dintre categoriile IUCN și cele definite în legislația românească se prezintă în tabelul de mai jos.

Tabel nr 4: Correspondență între categoriile IUCN și categoriile de arii protejate de interes național

Nr.	Categorie de arie protejată conform legislației românești	Correspondență IUCN	Scop de management
1.	Rezervații științifice	I	În principal scopuri științifice
2.	Parcuri naționale	II	Protecția ecosistemelor și recreere
3.	Monumente ale naturii	III	Conservarea elementelor naturale, specifice
4.	Rezervații naturale	IV	Conservare prin intervenții de gospodărire
5.	Parcuri naturale	V	Conservarea peisajului și recreere

♣ România are în prezent 13 parcuri naționale, 14 parcuri naturale și peste 900 de alte categorii de arii protejate, acoperind cca 8% din suprafața țării. Două dintre ariile protejate de interes național au și statut de rezervație a biosferei, și anume: Parcul Național Retezat și Parcul Național Munții Rodnei.

Lista rezervațiilor naturale se poate găsi în Legea 5/2000 și în Hotărâre nr. 1143 - 18/09/2007 privind instituirea de noi arii naturale protejate prin care s-au mai adăugat noi rezervații naturale la lista națională.

IV.3.2. Arii protejate de interes comunitar - Siturile Natura 2000

România, ca stat membru al Uniunii Europene, s-a angajat să implementeze legislația referitoare la conservarea biodiversității prin realizarea rețelei Natura 2000, o rețea de zone protejate care să cuprindă un eșantion reprezentativ de **specii sălbatice și habitate naturale de interes comunitar**, în vederea

garantării menținerii acestora pe termen lung, ca sisteme suport pentru dezvoltarea sistemului socio-economic.

Speciile și habitatele de interes comunitar sunt cele rare sau periclitate la nivel European. Unele din aceste specii sau habitate în țara noastră sunt foarte bine reprezentate, având populații viabile în cazul speciilor sau ocupând suprafețe extinse în cazul habitatelor. Cu toate acestea țara noastră este obligată să desemneze Situri de Importanță Comunitară pentru acestea. Dacă se dorește ca România să nu fie nevoită să protejeze o specie sau un habitat pe motiv că la noi nu este rară sau periclitată, are obligația să solicite derogare de la prevederile directivei europene, derogare ce se aprobă numai dacă există suficiente argumente științifice pentru solicitarea ei. Un exemplu elocvent în acest sens îl constituie ursul, **specie prioritară**, adică specie de interes comunitar care presupune o responsabilitate sporită pentru conservare din cauza arealului redus la nivelul UE, dar care este foarte bine reprezentat la noi în țară.

Poiană cu bujori (*Trollius europaeus*) - Foto: Pilbáth G. Attila

Realizarea rețelei Natura 2000 se face prin implementarea a două acte normative europene:

- **Directiva „Păsări”** - Directiva 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice
- **Directiva „Habitat”** - Directiva 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de plante și animale sălbatice

Conform art. 3 al Directivei Habitatate Natura 2000 este o rețea ecologică europeană formată din Arii Speciale de Conservare și Arii de Protecție Specială Avifaunistică.

Conform legislației românești zonele incluse în rețeaua Natura 2000 sunt arii protejate și se încadrează în următoarele categorii:

- situri de importanță comunitară – în limba engleză Sites of Community Interest - **SCI**.
- arii speciale de conservare - în limba engleză, Special Areas of Conservation - **SAC**,
- arii de protecție specială avifaunistică - în limba engleză, Special Protection Areas - **SPA**

Siturile de Importanță Comunitară se declară de statele membre pentru conservarea și menținerea speciilor și habitatelor de interes comunitar până la acceptarea acestora ca și Arii speciale de Conservare de către Uniunea Europeană.

Ariile Speciale de Conservare se delimitează pentru conservarea și menținerea în stare de conservare favorabilă a speciilor și habitatelor prevăzute în anexa II a Directivei Habitata sau pentru readucerea lor în starea de conservare favorabilă.

Creasta Cocoșului - Foto: Emil Pop

Ariile de Protecție Specială Avifaunistică se delimitează cu scopul de a se conserva și menține în stare favorabilă de conservare speciile de păsări sau pentru readucerea la starea favorabilă de conservare acolo unde este cazul.

Stare de conservare a unui habitat se definește în OUG 57/2007, Capitolul I Dispoziții generale Art.4, punctul 5 după cum urmează: „stare de conservare a unui habitat natural - totalitatea factorilor ce acționează asupra unui habitat natural și asupra speciilor caracteristice acestuia și care îi pot afecta pe termen lung distribuția, structura și funcțiile, precum și supraviețuirea speciilor ce îi sunt caracteristice.

Starea de conservare a unui habitat natural se consideră favorabilă atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) arealul său natural și suprafețele pe care le acoperă în cadrul acestui areal sunt stabile sau în creștere;
- b) are structura și funcțiile specifice necesare pentru menținerea sa pe termen lung, iar probabilitatea menținerii acestora în viitorul previzibil este mare;
- c) speciile care îi sunt caracteristice se află într-o stare de conservare favorabilă”.

Starea de conservare a unei specii este definită în același act normativ, punctul 9: ”stare de conservare a unei specii - totalitatea factorilor ce acționează asupra unei specii și care pot influența pe termen lung distribuția și abundența populațiilor speciei respective.

Starea de conservare a unei specii va fi considerată favorabilă dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:

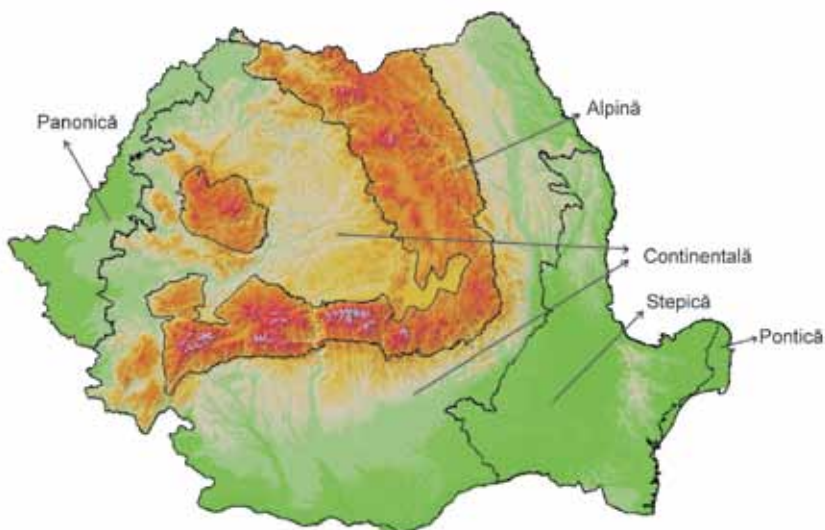
- a) datele privind dinamica populațiilor speciei respective indică faptul că aceasta se menține și are șanse să se mențină pe termen lung ca o componentă viabilă a habitatului său natural;
- b) arealul natural al speciei nu se reduce și nu există riscul să se reducă în viitorul previzibil;
- c) există un habitat suficient de vast pentru ca populațiile speciei să se mențină pe termen lung;

Ariile protejate de interes comunitar se desemnează **strict pe criterii științifice**, adică numai acolo unde speciile și habitatele din cele două directive europene sunt prezente și populațiile, respectiv suprafețele lor sunt reprezentative pentru regiunea biogeografică.

Datele care au stat la baza întocmirii listei habitatelor incluse în Directiva Habitate provin din programul CORINE (versiunea 1991), program inițiat în 1985 sub denumirea "Coordination of Information on the Environment", un proiect experimental pentru obținerea, coordonarea și asigurarea de informații privind starea mediului și a resurselor naturale în cadrul comunității Europene.

Desemnarea viitoarelor situri Natura 2000 se face pe *regiuni biogeografice*, aceste regiuni diferințându-se prin grupele de plante, genuri, familii, etc. Europa a fost împărțită în 11 regiuni biogeografice). În țările UE se regădesc 9 din aceste regiuni, iar în țara noastră se găsesc 5 regiuni biogeografice, România fiind singura țară cu asemenea diversitate. Mai multe informații cu privire la regiunile biogeografice se găsesc pe pagina Agenției de Mediu Europene - European Environment Agency http://ec.europa.eu/environment/nature/natura_2000/sites_hab/biogeog_regions/index_en.htm

Figura 10. Harta regiunilor biogeografice în România

În țara noastră propunerile de Situri de Interes Comunitar (pSCI) s-au făcut prin *Ordinul de Ministru nr.1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România*. S-au delimitat un număr de 273 SCI - uri care reprezintă 13,21% din suprafața țării. Aceste propuneri au fost analizate de Comisia Europeană și discutate cu Ministerul Mediului și reprezentanții ONG - urilor în cadrul Seminariilor Biogeografice ce au avut loc în anul 2008, urmând să devină, prin aprobarea conform prevederilor legale din România, Arii Speciale de Conservare.

Ariile de Protecție Specială Avifaunistică s-au declarat prin *Hotărârea de Guvern nr.1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România*. S-au declarat 108 SPA - uri - 11,89% din suprafața țării, pentru 118 specii de păsări.

Siturile de Interes Comunitar propuse se suprapun parțial cu Ariile de Protecție Specială Avifaunistică, acoperind împreună 17,84% din suprafața țării.

În România siturile Natura 2000 se suprapun parțial peste ariile naturale protejate de interes național.

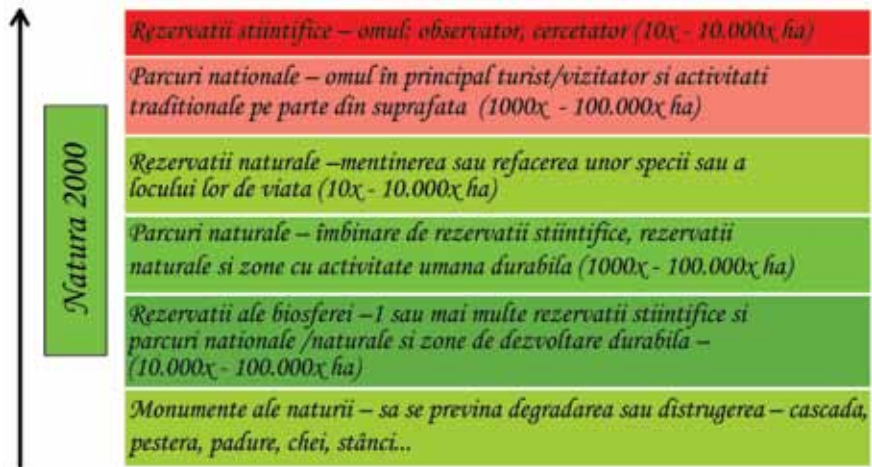
Rețeaua Ecologică Natura 2000 trebuie să țină cont de realitățile economice, sociale și culturale ale zonelor unde au fost declarate situri. Conservarea speciilor și habitatelor trebuie să fie realizată printr-un management activ dar durabil. Pentru atingerea acestui scop, Directiva Habitate (92/43/CEE) prevede obligațiile statelor membre cu privire la gospodărirea siturilor Natura 2000. Aceste prevederi au fost preluate în mare parte și în OUG57/2007. Conform acestui act legislativ, activitățile ce se pot desfășura în siturile Natura 2000, altele decât rezervațiile biosferei, parcurile naționale și naturale, se reglementează prin planuri de management sau prin regulamente elaborate de administratorii acestora avizate de către Agenția Națională pentru Arii Protejate (ANAP) și aprobate prin ordin al autorității centrale pentru protecția mediului.

Măsurile ce trebuie prevăzute în planurile de management ale viitoarelor situri Natura 2000 sunt legate de obiectivele care au dus la constituirea ariei naturale protejate, respectiv menținerea/refacerea stării favorabile de conservare pentru speciile și habitatele de interes comunitar. Măsurile de management Natura 2000 pot viza și habitate care nu sunt considerate de interes comunitar, dar care sunt importante pentru speciile de interes comunitar.

Planurile de exploatare/utilizare a resurselor naturale din zonă vor fi armonizate cu prevederile planului de management. În cazul în care aceste situri se suprapun peste arii protejate de interes național, managementul lor va fi inclus în planul de management al respectivelor arii protejate, cu respectarea celei mai restrictive funcții de protecție.

Schița de mai jos redă foarte sintetic în ce măsură sunt permise activitățile umane în diferite categorii de arii protejate definite prin legislația românească.

Figura 11. Restricții de utilizare a resurselor naturale - „suprapunerea” siturilor Natura 2000 cu diferite categorii de arii naturale protejate

O importanță deosebită pentru managementul siturilor Natura 2000 o are **Articolul 6** din Directiva Habitate, transpus în legislația românească prin Articolul 28 din OUG 57 din 2007.

Prevederile acestui articol important se pot sintetiza astfel:

- Managementul se face în baza unui plan de management special elaborat sau în baza măsurilor incluse în alte planuri de dezvoltare
- Trebuie să se evite deteriorarea habitatelor și deranjarea speciilor, ca urmare orice plan sau proiect care nu se leagă direct sau nu este necesar pentru managementul sitului se va supune procedurii de evaluare a impactului și se aprobă numai dacă impactul nu este semnificativ și numai după consultarea publicului
- Aprobarea unui plan sau proiect cu impact major se poate face numai dacă este de interes public major și nu există soluții alternative.

În cazul în care se impune aprobarea unui plan sau proiect cu impact major pentru un *habitat sau o specie prioritară* acest lucru se justifică doar dacă planul sau proiectul este legat de sănătatea sau siguranța populației, are consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu și dacă se asigură **măsuri compensatorii** prin desemnarea unei zone similare ca sit Natura 2000 pentru a se asigura menținerea speciei sau habitatului.

Directiva Habitate și Directiva Păsări au caracter de act normativ al UE, ca urmare nerespectarea prevederilor acestuia poate duce la inițierea procedurilor de prevenire a încălcării legislației europene sau la sancțiuni semnificative pentru țara care nu respectă această legislație. Rețeaua Natura 2000 se constituie astfel într-un instrument eficient de conservare pentru toate statele UE.

Tabel nr 5: Posibilă corespondență între categoriile IUCN și categoriile de arii protejate desemnate în baza Directivelor UE

Nr.	Categorie de arie protejată conform legislației românești	Corespondență IUCN	Scop de management
1.	Arii speciale de conservare	V	Conservarea tipurilor de habitate și specii conf. Directivei Habitare
2.	Arii de protecție avifaunistică	V	Protecția speciilor de păsări conform Directivei Păsări
3.	Situri de importanță comunitară	V	Conservarea tipurilor de habitate și specii conf. Directivei Habitare

Este important de menționat că pentru a se realiza o rețea funcțională de situri Natura 2000 este necesar să se identifice coridoarele ecologice și să se impună măsurile de conservare necesare. Această acțiune se află în stadiu incipient în majoritatea statelor UE, întrucât ea necesită resurse financiare și o voință politică deosebită.

IV.3.3. Ariile protejate de interes internațional

Condițiile de recunoaștere ca arie protejată de interes internațional sunt definite de către organismele internaționale responsabile pentru tipul respectiv de arie protejată. În general recunoașterea importanței internaționale a unei arii protejate se face **doar după ce statul a recunoscut importanța acesteia prin desemnarea ca arie protejată de interes național** și doar în baza propunerii înaintate de stat forului internațional, propunere ce trebuie să fie însoțită de o documentație bine fundamentată.

În multe situații statut internațional se „suprapune” cu desemnarea zonei ca arie protejată de interes național, cum sunt de exemplu Rezervația Biosferei Retezat sau Rezervația Biosferei Munții Rodnei, care în același timp sunt și parcuri naționale. Dacă s-ar respecta întocmai statutul de rezervație a biosferei, suprafața acesteia nu ar trebui să coincidă cu cea a parcului național, așa cum se întâmplă în aceste cazuri. În mod normal rezervația biosferei ar trebui să includă zone suplimentare față de cele ce constituie parcul național, iar parcul național ar putea să constituie una din nucleele rezervației biosferei.

Tabelul alăturat prezintă câteva informații succinte. Pentru mai multe informații se recomandă consultarea paginilor web ale organizațiilor care au stabilit criteriile de desemnare și management.

Tabel nr 6: Corespondență între categoriile IUCN și categoriile de arii protejate desemnate în baza convențiilor și legislației internaționale/UE

Nr.	Categorie de arie protejată conform legislației românești – desemnare	Corespondență IUCN	Scop de management
6.	Rezervațiile biosferei – MaB UNESCO	Nu are corespondență, poate include diverse alte categorii	Protecția patrimoniului mondial cultural și natural, sub egida UNESCO
7	Zone umede de importanță internațională – RAMSAR	I, II, IV, V	Protecția și conservarea siturilor naturale cu diversitatea biologică specifică zonelor umede
	Situri naturale ale patrimoniului natural universal - UNESCO	I, II, IV, V	Protecția și conservarea unor zone de habitat natural în cuprinsul cărora există elemente naturale a căror valoare este recunoscută ca fiind de importanță universală.
10.	Geoparcul - UNESCO	Posibil V sau II	Reglementări stabilite de UNESCO și de Carta Rețelei Europene a Geoparcurilor

Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina - Foto: Ovidiu Bodean

V. Valori și beneficii asociate ariilor protejate

Conceptul de conservare a evoluat foarte mult în ultimii 100 de ani, „conservaționiștii” înțelegând treptat că ariile protejate și măsurile de conservare înseamnă nu neapărat protejarea strictă a unor specii și habitate. Unele specii și habitate au nevoie de management activ pentru a fi menținute, alteori poate fi necesară conservarea peisajului sau protecția valorilor culturale. Această „evoluție” a conceptului de conservare se reflectă și în modul în care sunt înțelese în prezent ariile protejate și rolul lor: în timp ce suprafețe reduse sunt menținute pentru a proteja strict specii și habitate aproape dispărute sau rare, se recunoaște faptul că majoritatea ariilor protejate conțin valori care, printr-un management adecvat pot aduce în mod direct sau indirect beneficii comunităților și omenirii în general.

În ultimii ani s-au realizat numeroase studii pentru determinarea valorilor și beneficiilor asociate ariilor protejate. Tabelul de mai jos redă una din clasificările pentru valorile ariilor protejate, clasificare realizată de M. Lockwood¹².

Tabel nr. 7: Clasificarea valorilor ariilor protejate

Categorie valori	Exemple
Valoare intrinsecă	Fauna Flora Ecosisteme Peisaje terestre și acvatice
Bunuri și servicii locale	Produse din plante Produse animaliere Recreere și turism Prezentări media (de exemplu filme) Locuri istorice și artefacte Cunoștințe și cercetări științifice Educație
Bunuri și servicii generale	Suport de viață pentru om Suport de viață pentru alte viețuitoare Calitatea și cantitatea apelor Calitatea aerului Protecția resurselor piscicole Protecție pentru agricultură Protecția așezărilor umane

¹² Managing Protected Areas - A global guide, 2006

Valori ale comunităților (non-materiale)	Cultură Identitate Spiritualitate Bunăstare socială Moștenirea generațiilor viitoare
Valori individuale (non-materiale)	Satisfacție existențială Satisfacție experimentală Sănătatea fizică Sănătatea mentală Bunăstare spirituală

Termenul de beneficiu este folosit pentru a indica faptul că, prin menținerea și uneori utilizarea corespunzătoare a valorilor unei arii protejate se poate câștiga un venit sau se poate beneficia de o serie de avantaje care ar fi serios diminuate dacă zona nu ar fi protejată în mod corespunzător. Beneficiile economice pot rezulta atât prin utilizarea valorilor intrinseci cât și a celor extrinseci. În general valoarea economică a anumitor resurse naturale este mai ușor de determinat, ca de exemplu în cazul unui metru cub de lemn exploatat în condiții impuse într-o arie protejată. Dar evaluarea economică a serviciilor ecologice (epurarea apelor, asigurarea calității aerului, asigurarea sănătății comunităților, valoarea istorică și spirituală, etc) este mai greu de realizat, fiind necesare studii complexe sau estimări.

În cazul ariilor protejate este important să se încerce estimarea valorilor luând în calcul valoarea economică direct măsurabilă cât și valoarea non-economică. În prezent există din ce în ce mai multe proiecte care își propun evaluarea bunurilor și serviciilor din ariile protejate care stau apoi la baza studiilor legate de posibilitățile de a se asigura beneficii pentru comunitățile locale sau pentru a fundamenta scheme complexe de finanțare durabilă a ariilor protejate.

VI. Presiuni și amenințări

Ariile protejate au fost „inventate” și apoi înființate peste tot în lume pentru a se proteja cele mai deosebite valori ale diversității biologice și geologice, precum și valori culturale excepționale. Menținerea acestor valori este posibilă doar dacă ariile protejate au un management corespunzător, un management care poate preveni și chiar opri efecte negative ale activității umane. Managementul ariilor protejate trebuie să asigure măsuri de prevenire a **amenințărilor care le pot distruge în viitor** și dacă pot reduce efectele numeroaselor **presiuni existente în prezent**.

Presiunile și amenințările la care sunt supuse ariile protejate au fost clasificate și sistematizate¹³ într-o listă ce se prezintă în Anexa nr. 3. Ele se încadrează în principal în următoarele categorii: presiuni și amenințări datorate dezvoltării infrastructurii rezidențiale și comerciale, agriculturii și acvaculturii, minerit și producerea energiei, coridoare de transport și servicii, utilizarea resurselor biologice, modificarea sistemelor naturale prin perturbări cauzate de om, specii și gene invazive și problematice, poluare, evenimente geologice, schimbări climatice și fenomene meteorologice extreme. Bineînțeles, prin managementul unei arii protejate, oricât de eficient ar fi, nu se pot preveni sau stopa toate amenințările grupate în categoriile de mai sus, dar se poate încerca limitarea activităților umane care pot schimba în mod semnificativ condițiile ce permit menținerea speciilor și habitatelor naturale și a valorilor culturale.

Conform IUCN se consideră presiune o acțiune/fenomen care a avut efect negativ în ultimii – de obicei 5 ani - în timp ce amenințarea este o acțiune/fenomen ce va continua sau poate apărea în viitor și cu potențial efect negativ în următorii ani.

Managerii ariilor protejate din România și reprezentanți ai instituțiilor responsabile pentru arii protejate au identificat în 2006 principalele presiuni, estimate pentru ultimii cinci ani și amenințări, estimate pentru următorii cinci ani, pentru parcurile naționale și naturale.¹⁴ Presiunile au fost estimate pentru ultimii 5 ani, iar amenințările pentru următorii 5 ani. În Anexa nr. 4 se prezintă lista principalelor presiuni și amenințări așa cum au fost identificate, dar și condițiile favorizante indicate de participanți ca fiind determinante pentru menținerea sau chiar intensificarea acestor presiuni și amenințări.

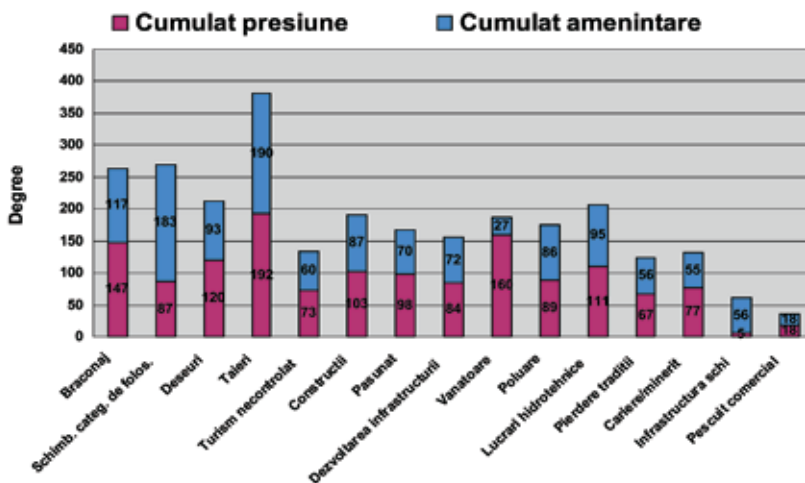
Graficele de mai jos prezintă principalele presiuni și amenințări, diferențiind parcurile naționale de cele naturale: este evident că pentru parcurile naționale presiunile și amenințările cele mai mari provin din activități de utilizare

¹³ Clasificare realizată de IUCN CMP – Conservation Mnaagement Partnership: Proposed Clasification of Direct Threats, October 2007, <http://fosonline.org/CMP/IUCN/browse.cmf?TaxID=DirectThreats>

¹⁴ Seminarul național de evaluare a managementului parcurilor naționale și naturale și a rezervațiilor biosferei din România, martie 2006 – raport complet pe http://www.panda.org/ro/news_facts/publicatii/index.cmf?uNewsID=93620

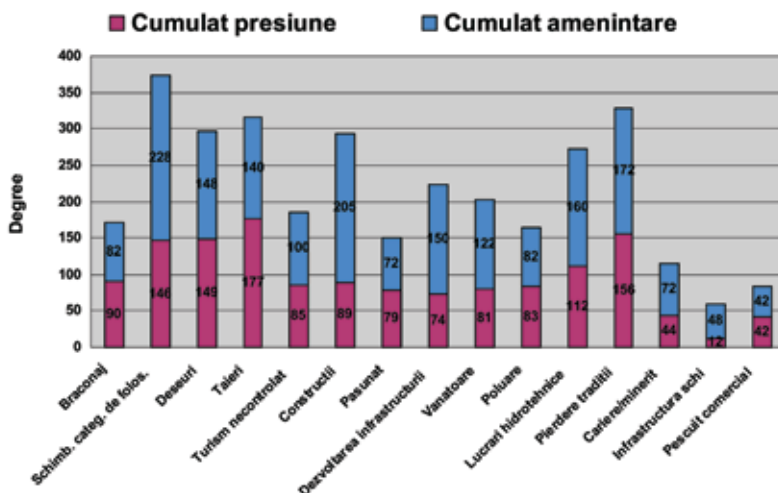
a resurselor naturale, în timp ce pentru parcuri naturale din schimbările determinate de noile orientări și priorități economice.

Figura 12. Presiunile și amenințările principale în parcuri naționale

Notă: „cumulat” se referă la faptul că s-a adunat punctajul de la toate presiunile și amenințările identificate

Figura 13. Presiunile și amenințările principale în parcuri naturale

Notă: „cumulat” se referă la faptul că s-a adunat punctajul de la toate presiunile și amenințările identificate

VII. Sistemul de administrare în România

Responsabilitatea pentru ariile protejate și modalitatea de administrare a acestora sunt stabilite prin lege. Actul legislativ în vigoare la data elaborării prezentului manual, respectiv Ordonanța de Urgență 57 din 2007, atribuie responsabilitatea administrării:

- Agenției Naționale pentru Arii Protejate (ANAP) pentru ariile protejate de interes național
- Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării pentru această rezervație a biosferei
- Autorităților publice locale pentru ariile protejate declarate prin hotărâri ale acestora.

ANAP s-a înființat prin **HOTĂRÂREA nr. 1.320 din 14 octombrie 2008 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate**. Întrucât la data publicării acestei lucrări ANAP nu este încă funcțională, responsabilitatea administrării ariilor protejate de interes național revine autorității centrale de mediu, respectiv Ministerului Mediului.

Ariile protejate de interes național sunt administrate de:

1. structuri de administrare special constituite adică de către **administrații de arii protejate sau**
2. persoane fizice sau juridice care au calitatea de **custozi**

Până în prezent s-au constituit structuri de administrare pentru:

- parcuri naționale
- parcuri naturale
- rezervații ale biosferei.

Custozii administrează arii protejate care nu sunt incluse în parcuri naționale, naturale sau rezervații ale biosferei, și anume:

- rezervații științifice
- rezervații naturale
- monumente ale naturii.

Pentru ariile speciale de conservare și ariile speciale de protecție avifaunistică, viitoarele situri Natura 2000, legislația prevede că administrarea se poate face atât prin administrații special constituite cât și prin custozi. În cazul în care acestea se suprapun parțial sau total pe parcuri naționale sau naturale existente sau pe rezervații ale biosferei, există posibilitatea de a atribui administrarea lor structurilor de administrare existente.

Administrațiile de arii protejate și custozii de arii protejate sunt în prezent în subordinea:

- a) autorității publice centrale pentru mediu (MM) – Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării
- b) unor regii autonome, companii și societăți comerciale
- c) autorități publice locale

- d) instituții științifice de cercetare și învățământ din sectorul public și privat
- e) muzee
- f) organizații neguvernamentale

Aceste instituții și organizații pot administra arii protejate în baza unui contract încheiat cu autoritatea centrală de mediu (în prezent MM), prin care se obligă să aloce resursele financiare și de personalul necesar managementului ariei protejate.

Conform prevederilor legale ANAP poate avea în subordine administrații de arii protejate. De asemenea, după ce această agenție devine funcțională, responsabilitatea contractării administrării ariilor protejate va trece de la MM la ANAP.

În prezent administrarea majorității ariilor naturale protejate s-a contractat de către Ministerul Mediului și unitățile sale teritoriale cu instituții și organizații sau cu persoane fizice, după cum urmează:

Tabel nr. 8: Contracte de administrare și custodie pentru AP – februarie 2008

Notă: la data publicării acestei lucrări condițiile de atribuire în administrare / custodie s-au modificat, iar multe din contractele de atribuire în custodie s-au anulat sau au expirat.

Instituția / organizația contractată de Minister pentru administrare	Parcuri naționale	Parcuri naturale	Alte categorii de arii protejate	TOTAL
Regia Națională a Pădurilor	12	10	132	154
Consilii Județene	1	1	4	6
Universități		1	4	5
Organizații neguvernamentale			71	71
Persoane fizice			6	6
Consiliu Local		1	1	2

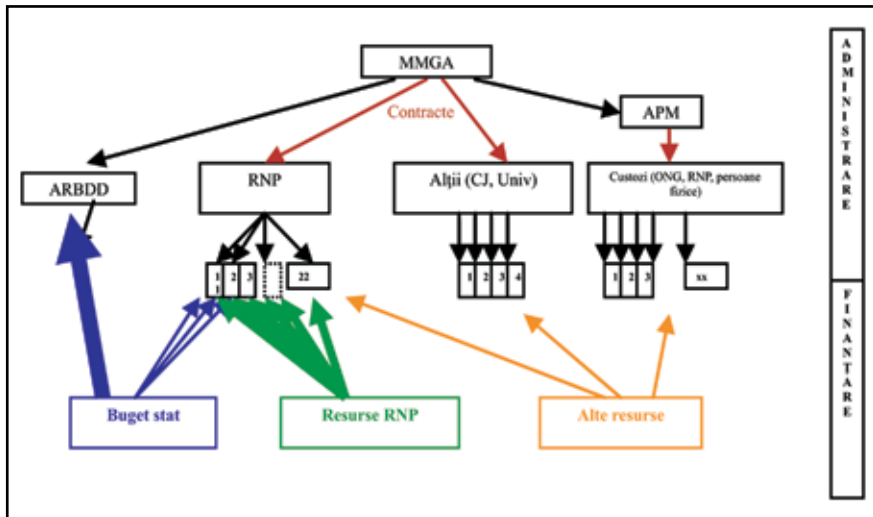
Primării			6	6
APM/ARPM		1	4	5
AJVPS			6	6
Academia Română			2	2
Muzee			6	6
Societăți comerciale			5	5
ICAS			2	2
Alte institute de cercetare			2	2
ARBDD		1		1
TOTAL	13	15	251	279

Structuri de administrare special constituite există în prezent pentru parcuri naționale și naturale și pentru Rezervația Biosferei Delta Dunării. Numărul persoanelor angajate la fiecare administrație se stabilește prin contractul de administrare încheiat cu Ministerul Mediului de către instituția/organizația care preia administrarea ariei protejate.

Administrațiile sunt coordonate de un director și ar trebui să aibă personal pregătit pentru a se ocupa de principalele domenii de activitate: conservarea biodiversității, relația cu comunitățile, relația cu factorii interesați cheie, educație și conștientizare, turism durabil, managementul informației, monitorizarea activităților de pe teren și pază. Numărul de personal ar trebui să fie corelat cu mărimea și complexitatea ariei protejate, mai ales cu presiunile și amenințările specifice pentru zona respectivă.

Administrațiile de arii protejate sunt subordonate instituției sau organizației care a contractat administrarea cu autoritatea centrală pentru mediu. Administrația ariei protejate trebuie să asigure încadrarea activităților de management al ariei protejate în structura operațională și administrativă a instituției sau organizației de care aparține.

Figura 14. Situația administrării ariilor protejate

Este important de menționat că, deși în contractul de administrare autoritatea centrală pentru mediu impune sumele minime care trebuie alocate pentru managementul ariei protejate, administrațiile sunt total dependente de bugetul instituției din care fac parte. În majoritatea situațiilor administrațiile de arii protejate nu dispun de un buget propriu pe care să-l poată gestiona în funcție de prioritățile ce se impun pentru managementul ariilor protejate.

Sumele necesare managementului ariilor protejate sunt alocate, în marea majoritate a cazurilor, în proporție de 100%, din bugetul instituției sau organizației care le-a preluat în administrare. Bugetul de stat sprijină managementul ariilor protejate doar în câteva situații izolate, asigurând cofinanțare pentru activități legate de anumite proiecte. România este singura țară din Europa în care statul nu alocă resurse pentru managementul ariilor protejate de interes național.

Rezervația Biosferei Delta Dunării se constituie într-o excepție în ce privește modul de administrare și de finanțare. Această rezervație funcționează în baza unei legi proprii, Legea 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei Delta Dunării, administrația este subordonată autorității centrale pentru protecția mediului, este condusă de un guvernator și are un buget anual alocat de la bugetul de stat.

VIII. Sistemul decizional

Sistemul decizional¹⁵ se definește de către Graham ș.a. (2003)¹⁶ ca fiind „interacțiunea între structuri, procese și tradiții care determină modul de exercitare a puterii, modul în care se iau deciziile în probleme de interes public și modul în care cetățenii și factorii interesați pot să-și exprime punctul de vedere”.

Prezentat într-un mod simplificat sistemul decizional este sistemul care stabilește cine și cum ia decizia în probleme de interes public. Termenul utilizat în literatura de specialitate engleză pentru sistemul decizional este cel de „governance”.

Pentru ca ariile protejate să-și îndeplinească obiectivele, respectiv pentru ca managementul să fie eficient, este necesar să se ia numeroase decizii, în principal legate de:

- localizarea ariei protejate, unde ar trebui să se înființeze și ce statut de protecție ar trebui să aibă;
- cine poate să influențeze ceea ce se întâmplă în aria protejată;
- stabilirea regulilor de utilizare a terenurilor și a resurselor naturale în interiorul ariei protejate, stabilirea zonării interne și reglementarea accesului la resurse;
- modul în care se impune respectarea zonării și a regulilor stabilite;
- modul în care se utilizează resursele financiare sau de altă natură pentru activitățile de conservare și de dezvoltare durabilă din aria protejată;
- generarea de venituri din activități ale ariei protejate;
- stabilirea de parteneriate cu alte entități pentru a delega anumite decizii sau pentru a decide cu privire la aspecte relevante pentru aria protejată (Graham ș.a., 2003).

Pe plan internațional din punct de vedere al sistemului decizional în care se încadrează, se disting următoarele tipuri de ariile protejate¹⁷:

1. **arii protejate guvernamentale** – decizia, responsabilitatea managementului și a utilizării resurselor destinate managementului revin ministerului sau unei entități care raportează direct ministerului;

¹⁵ Acest capitol este adaptat după capitolul „Governance of protected areas” din lucrarea Managing Protected Areas, a global guide, 2006, p. 116-145.

¹⁶ Graham. J., Amos, B., and Plumptre, T – „Governance principles for protected areas in teh 21 century” lucrare pregătită pentru al V-lea congres al Ariilor Protejate, Durban, Africa de Sud, Institute of Governance, Ottawa, Canada.

¹⁷ Borrini-Fezerabend, G. (2003a) *Arii conservate de comunități și arii protejate aflate în management colaborativ - calea spre conservare echitabilă și eficientă în contextul schimbărilor globale* – raport nepublicat al UICN cu CEESP/WCPA Tematica privind Comunitățile Indigene și Locale, Echitate și Arii Protejate (TILCEPA) pentru Proiectul Ecosisteme, Arii Protejate și Oamenii

2. **arii protejate aflate sub management colaborativ** (engleză: „co-managed protected areas”) – implică de obicei mecanisme complexe pentru a permite împărțirea responsabilităților și a deciziei între diverși factori interesați, mecanisme care permit implicarea autorităților de la nivel național la cel local, a reprezentanților comunităților locale, a deținătorilor și administratorilor de terenuri și resurse, a întreprinzătorilor privați. Factorii interesați implicați acceptă de obicei responsabilitatea care le revine în a determina managementul unei arii protejate în conformitate cu obiectivele acestuia. Un tip special de management în această categorie este cel în care decizia, responsabilitatea managementului și a utilizării resurselor destinate managementului revin unei singure agenții (adesea agenția guvernamentală), dar aceasta este obligată – adesea prin lege – să colaboreze cu factorii interesați.
3. **arii protejate private** – decizia și responsabilitatea conservării revine deținătorului privat de teren, care a hotărât să practice un management de conservare pe terenul pe care îl deține sau îl administrează. În acest caz, răspunderea publică a administratorului din punct de vedere al conservării este limitată.
4. **arii protejate conservate de comunități** – decizia și responsabilitatea revine comunității locale, formele de administrare sunt stabilite de aceasta.

Legislația din țara noastră asigură cadrul necesar pentru a se realiza un management colaborativ special: deciziile din parcurile naționale și naturale și din rezervațiile biosferei trebuie să țină cont pe cât posibil de recomandările Consiliului Consultativ de Administrarea și, în anumite situații nu se pot lua fără acordul Consiliului Științific.

Colaborarea, în forma sa cea mai redusă, poate însemna uneori doar informare și consultare, dar o colaborare adevărată pentru managementul ariei protejate înseamnă *constituirea unei platforme prin care factorii interesați pot elabora și aproba prin consens o serie de prevederi legate de regulamentul și managementul ariei protejate, prevederi ce sunt apoi luate în considerare de entitatea cu rol de decizie în ce privește aria protejată.*

Grupul de lucru care a elaborat bazele primei legi a ariilor protejate în perioada 1999-2000¹⁸ a introdus în legislația românească obligativitatea stabilirii unui cadru colaborativ pentru sistemul decizional al ariilor protejate. Administrațiile de arii protejate trebuie să lucreze cu un **Consiliu Consultativ de Administrare** și **Consiliu Științific**.

¹⁸ Bazele legislației specifice pentru ariilor protejate din România, precum și primele administrații de arii protejate s-au constituit prin Proiectului Managementul Conservării Biodiversității, finanțat de Fondul Global de Mediu prin Banca Mondială. În perioada 1999-2000 a funcționat un grup de lucru care a contribuit la elaborarea primei legi a ariilor protejate și la constituirea primelor administrații de parcuri naționale și naturale.

Consiliile Consultative de Administrare au ca membri reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor care au interese economice sau de altă natură în aria protejată. În componența acestora pot fi reprezentate autoritățile locale, proprietarii și administratorii de terenuri și de resurse naturale, organizații neguvernamentale, instituții economice, dar și instituții de învățământ sau muzee cu rol în conservarea biodiversității. Un exemplu de componență a Consiliului Consultativ de Administrare se regăsește în Anexa 5.

Așa cum sugerează și denumirea, consiliile consultative de administrare au doar un rol consultativ. Cu toate acestea, dacă mecanismul decizional este corect implementat, sugestiile și cerințele consiliului consultativ pot fi adaptate în mod corespunzător cerințelor ariei protejate și încorporate în sistemul decizional. Un exemplu de regulament de funcționare al unui Consiliu Consultativ de Administrare se prezintă în Anexa 6.

Consiliile Științifice au ca membri persoane nominalizate prin ordin al ministrului, persoane care au cunoștințe științifice sau experiență practică relevantă legată de managementul ariilor protejate și care pot contribui la managementul eficient al ariilor protejate, ajutând administrația ariei protejate în procesul decizional.

Consiliile științifice au rol de decizie și, dacă funcționează în mod corespunzător, pot ajuta în mod semnificativ administrațiile de arii protejate în luarea deciziilor de importanță majoră pentru management, inclusiv în prevenirea sau oprirea activităților cu potențial impact negativ asupra ariei protejate. Un exemplu de regulament de funcționare al unui Consiliu Științific se prezintă în Anexa 7.

Ambele consilii sunt numite prin ordin al ministrului, diferența majoră constând în faptul că pentru consiliile consultative de administrare prin acest ordin se nominalizează instituțiile care vor fi reprezentate, iar pentru consiliile științifice se nominalizează persoane fizice.

Consiliile se întâlnesc cel puțin de două ori pe an, întâlniri în cadrul cărora dezbate aspecte relevante din aria protejată, prezintă puncte de vedere și cerințe către administrația ariei protejate, dezbate și stabilesc soluții pentru probleme legate de managementul ariei protejate.

Această schemă de management colaborativ presupune ca administratorii de arii protejate să dețină cunoștințele și tehnicile necesare pentru utilizarea mecanismelor participative în management, cunoștințe și tehnici care trebuie însușite în mod corespunzător pentru a asigura un mecanism funcțional.

Parcul Național Cheile Nerei - Beușnița - Foto: Ovidiu Bodean

IX. Managementul ariilor protejate

Ariile protejate, odată constituite, trebuie gospodărite în așa fel încât să se mențină valorile naturale și chiar cele culturale care există pe teritoriul lor și, în multe cazuri, chiar să contribuie la o dezvoltare durabilă, armonioasă a zonei, în beneficiul comunităților locale de pe teritoriul lor și din imediata lor vecinătate. Un management efectiv și eficient al ariei protejate permite prevenirea și chiar stoparea eventualelor efecte negative ce pot apărea ca urmare a numeroaselor presiuni și amenințări posibile (vezi capitolul VI).

Indiferent de sistemul de administrare și chiar de cel de decizie, ***managementul unei arii protejate este elementul cheie pentru atingerea scopului pentru care s-au desemnat ariile protejate.***

Managementul se realizează de către administratorii unei arii protejate, fie că este vorba de structuri de administrare special constituite, respectiv administrații de arii protejate sau de custozi.

Managementul unei arii protejate este un proces extrem de complex, întrucât administratorii trebuie să asigure în cele mai multe cazuri:

- menținerea în stare naturală sau chiar refacerea uneori a habitatelor și speciilor, ceea ce include activități de cercetare științifică și de monitorizarea a habitatelor și speciilor cheie și indicatoare și măsuri de management speciale dacă acest lucru de impune,
- coordonarea tuturor activităților de utilizare a resurselor naturale atunci când aceste resurse sunt importante pentru conservare,
- prevenirea și stoparea activităților cu potențiale efecte negative asupra valorilor naturale și culturale din aria protejată,
- informarea și conștientizarea factorilor interesați și a publicului larg cu privire la importanța conservării biodiversității,
- promovarea unor modele de dezvoltare durabilă, armonioasă, bazată pe utilizarea durabilă a resurselor naturale și prin implicarea – coordonarea tuturor factorilor interesați,
- implicarea comunităților locale în managementul ariilor protejate și asigurarea, pe cât posibil a unor beneficii din prezența ariei protejate, dezvoltarea unui turism durabil, promovarea ecoturismului, și, nu în ultimul rând
- informarea și conștientizarea factorilor de decizie locali, regionali și naționali cu privire la importanța asigurării resurselor necesare pentru managementul ariilor protejate și la preluarea modelelor promovate de ariile protejate în planurile de dezvoltare locală și regională.

Un management eficient presupune utilizarea resurselor – umane, financiare, fizice și informaționale – în modul cel mai eficient cu putință pentru realizarea scopului pentru care s-a constituit aria protejată. Ca urmare, un management eficient implică următoarele funcții de management:

- a. **planificare** - adică elaborarea planurilor strategice, tactice și operaționale și identificarea modalității de implementare a acestora.
- b. **organizare** - presupune structurarea și coordonarea resurselor pentru atingerea obiectivelor organizației.
- c. **conducere** - presupune coordonarea oamenilor din organizație astfel încât aceștia să muncească efectiv și eficient pentru a realiza țelul organizației.
- d. **control** - stabilirea de standarde de performanță, monitorizarea și compararea lor și luarea măsurilor de corecție.¹⁹

În marea majoritate a situațiilor, nu numai în România, dar și în alte țări, resursele necesare unui management efectiv și eficient al ariilor protejate sunt limitate. De aceea, cei ce sunt implicați în managementul ariilor protejate, pe lângă cunoștințele necesare pentru a îndeplini funcțiile de management mai sus amintite, trebuie să dispună de abilități necesare pentru o bună comunicare, pentru a influența factori de decizie, pentru a instrui colegi sau parteneri și pentru a identifica și atrage surse de finanțare.

Având în vedere complexitatea problemelor legate de arii protejate, precum și complexitatea procesului de management, ariile protejate au nevoie de oameni de o calitate profesională deosebită. Adesea resursele echipelor de management sunt atât de limitate, încât fiecare om devine indispensabil și îndeplinește mai multe atribuțiuni în același timp.

Ca urmare, parteneriatele, colaborarea cu diverse instituții și organizații neguvernamentale devine esențială în măsura în care aceste pot oferi un sprijin real administrațiilor de arii protejate. Mai mult decât atât, **managementul participativ** devine o necesitate: cei care pot fi influențați în mod direct sau indirect de managementul ariei protejate trebuie implicați în procesul de management. Administrația ariei protejate trebuie să facă tot posibilul pentru a afla care sunt punctele de vedere, opiniile, problemele factorilor interesați, care sunt cunoștințele și experiențele lor cu care pot contribui la managementul ariei protejate. În ultimii ani din ce în ce mai multe administrații de arii protejate au recunoscut necesitatea unui management participativ și au căutat modalități de a pune în practică acest lucru.

Echipele administrațiilor de arii protejate trebuie de asemenea să adopte un **management adaptativ**, abordare care devine esențială având în vedere

¹⁹ Graeme L. Worbys, Colin Winkler – capitolul „Procesul de management” din “Managing Protected Areas – A Global Guide”, pg 147 – 163.

Panou informativ - Foto: Pilbáth G. Attila

faptul că ariile protejate se confruntă cu condiții în permanentă schimbare, informații mereu insuficiente, ecosisteme extrem de complexe și dinamice și de un mediu politic, social și economic, (respectiv „sisteme umane”) în continuă schimbare.²⁰

Un factor esențial pentru realizarea unui management efectiv și eficient al ariilor protejate îl constituie finanțarea activităților. În ultimii ani la nivel mondial s-au elaborat numeroase studii și chiar planuri adaptate la diverse sisteme de arii protejate la nivel național sau regional, precum și pentru arii protejate individuale pentru a se asigura un sistem de **finanțare durabilă** a ariilor protejate.

Dacă în marea majoritate a situațiilor resursele financiare pentru managementul ariilor protejate provin de la bugetul de stat, în ultimii ani s-a căutat o diversificare a resurselor, recunoscându-se faptul că în prea puține situații finanțarea venită de la stat este suficientă. Există numeroase mecanisme financiare ce se pot lua în considerare pentru activitățile dintr-o arie protejată, dar pentru fundamentarea unui mecanism viabil și durabil sunt necesare studii complexe care încorporează stabilirea și cuantificarea pe cât posibil a valorilor bunurilor și serviciilor dintr-o arie protejată. De asemenea, este foarte important să se țină cont de faptul că în multe cazuri bunurile și serviciile dintr-o arie protejată trebuie să servească și ca sursă de venit durabil pentru comunitățile locale, ceea ce arată încă o dată că un plan de finanțare durabilă trebuie să fie foarte bine fundamentat.

Managementul ariilor protejate se face în baza **planurilor de management** ce se elaborează cu consultarea factorilor interesați cheie. Respectarea

²⁰ Appleton., M. – “Protected Area Management in Romania – A manual and toolkit”

prevederilor planurilor de management este obligatorie pentru toți proprietarii și administritorii de terenuri din ariile protejate, statul obligându-se să elaboreze și să plătească compensații în cazul în care se impun restricții în managementul resurselor naturale aflate pe teren proprietate privată.²¹

Managementul eficient al ariilor protejate presupune alocarea de resurse financiare, umane și de altă natură suficiente pentru a permite implementarea planurilor de management și realizarea obiectivelor pentru care s-a constituit aria protejată.

Un accent deosebit se pune în prezent pe evaluarea eficienței managementului ariilor protejate, evaluare care se poate face utilizând diferite metode elaborate de diverse instituții internaționale. Rezultatele și concluziile evaluărilor trebuie integrate în planurile de lucru anuale și în planurile de management cu scopul de a îmbunătăți managementul ariei protejate și de a adapta măsurile de management la schimbări.²²

Ariile protejate sunt zonele cu cele mai de preț bogății pe care le putem păstra pentru generațiilor viitoare, în felul acesta asigurându-ne că descendenții/urmașii noștri vor avea acces la aceleași valori naturale și culturale ca și generațiile actuale – “Guidelines for protected area management categories”, IUCN, EUROPARC FEDERATION, World Conservation Monitoring Centre, 1998.

Bornarea Ariei naturale protejate „Băile Nădaș”- Foto: Pilbáth G. Attila

²¹ OUG 57/2007, Articolul 26 alin 1

²² Managing Protected Areas - A global guide, 2006

X. ANEXE

Anexa 1

Categoriile de arii naturale protejate din România

conform OUG 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice

- a) **Rezervații științifice** sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor habitate naturale terestre și/sau acvatică, cuprinzând elemente reprezentative de interes științific sub aspect floristic, faunistic, geologic, speologic, paleontologic, pedologic sau de altă natură. Mărimea rezervațiilor științifice este determinată de arealul necesar pentru asigurarea integrității zonei protejate.
- b) **Parcurile naționale** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este protecția și conservarea unor eșantioane reprezentative pentru spațiul biogeografic național, cuprinzând elemente naturale cu valoare deosebită sub aspectul fizico-geografic, floristic, faunistic, hidrologic, geologic, paleontologic, speologic, pedologic sau de altă natură, oferind posibilitatea vizitării în scopuri științifice, educative, recreative și turistice.
- c) **Monumente ale naturii** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este protecția și conservarea unor elemente naturale cu valoare și semnificație ecologică, științifică, peisagistică deosebite, reprezentate de specii de plante sau animale sălbatice rare, endemice sau amenințate cu dispariția, arbori seculari, asociații floristice și faunistice, fenomene geologice - peșteri, martori de eroziune, chei, cursuri de apă, cascade și alte manifestări și formațiuni geologice, depozite fosilifere, precum și alte elemente naturale cu valoare de patrimoniu natural prin unicitatea sau raritatea lor. Dacă monumentele naturii nu sunt cuprinse în perimetrul altor zone aflate sub regim de protecție, pentru asigurarea integrității lor se vor stabili zone de protecție obligatorie, indiferent de destinația și de deținătorul terenului.
- d) **Rezervațiile naturale** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este protecția și conservarea unor habitate și specii naturale importante sub aspect floristic, faunistic, forestier, hidrologic, geologic, speologic, paleontologic, pedologic. Mărimea lor este determinată de arealul necesar asigurării integrității elementelor protejate.
- e) **Parcurile naturale** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este protecția și conservarea unor ansambluri peisagistice în care interacțiunea activităților umane cu natura de-a lungul timpului a creat o zonă distinctă, cu valoare semnificativă peisagistică și/sau culturală, deseori cu o mare diversitate biologică.

- f) Rezervațiile biosferei** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este protecția și conservarea unor zone de habitat natural și a diversității biologice specifice. Rezervațiile biosferei se întind pe suprafețe mari și cuprind un complex de ecosisteme terestre și/sau acvatice, lacuri și cursuri de apă, zone umede cu comunități biocenotice floristice și faunistice unice, cu peisaje armonioase naturale sau rezultate din amenajarea tradițională a teritoriului, ecosisteme modificate sub influența omului și care pot fi readuse la starea naturală, comunități umane a căror existență este bazată pe valorificarea resurselor naturale pe principiul dezvoltării durabile și armonioase. Mărimea rezervațiilor biosferei este determinată de cerințele de protecție și conservare eficientă a mediului natural și a diversității biologice specifice.
- g) Zone umede de importanță internațională** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este de a se asigura protecția și conservarea siturilor naturale cu diversitatea biologică specifică zonelor umede. Managementul acestor zone se realizează în scopul conservării lor și al utilizării durabile a resurselor biologice pe care le generează, în conformitate cu prevederile Convenției privind conservarea zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice.
- h) Situri naturale ale patrimoniului natural universal** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este ocrotirea și conservarea unor zone de habitat natural în cuprinsul cărora există elemente naturale a căror valoare este recunoscută ca fiind de importanță universală. Mărimea arealului lor este determinată de cerințele pentru asigurarea integrității și conservării elementelor supuse acestui regim de protecție. În cuprinsul acestor zone pot exista comunități umane ale căror activități sunt orientate pentru o dezvoltare compatibilă cu cerințele de ocrotire și conservare a sitului natural.
- i) Arii speciale de conservare** sunt acele arii naturale protejate de interes comunitar al căror scop este de a conserva, de a menține și, acolo unde este cazul, de a readuce într-o stare de conservare favorabilă habitatele naturale și/sau populațiile speciilor pentru care situl este desemnat. Ariile naturale de conservare sunt special desemnate pentru conservarea tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor menționate în anexele nr. 2 și 3. Managementul ariilor speciale de conservare necesită planuri de management adecvate specifice siturilor desemnate sau integrate în alte planuri de management și măsuri legale, administrative sau contractuale în scopul evitării deteriorării habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și a perturbării speciilor pentru care zonele au fost desemnate. Orice plan sau proiect indirect legat sau necesar pentru gestiunea sitului, dar susceptibil de a-l afecta într-un mod semnificativ, va face obiectul unui studiu pentru evaluarea impactului, ținându-se seama

de obiectivele de conservare a ariei, conform prevederilor art. 21 din prezenta ordonanță de urgență.

- j) Arii de protecție specială avifaunistică** sunt acele arii naturale protejate al căror scop este de a conserva, de a menține și, acolo unde este cazul, de a readuce într-o stare de conservare favorabilă habitatele specifice, desemnate pentru protecția speciilor de păsări migratoare sălbatice, mai ales a celor menționate în anexele nr. 3 și 4 A. Managementul ariilor speciale de protecție se realizează ca și pentru ariile speciale de conservare.
- k) Situri de importanță comunitară** reprezintă acele arii care, în regiunea sau în regiunile biogeografice în care există, contribuie semnificativ la menținerea sau restaurarea la o stare de conservare favorabilă a habitatelor naturale din Anexa 2 sau a speciilor de interes comunitar din Anexa 3 și care pot contribui astfel semnificativ la coerența rețelei Natura 2000 și/sau contribuie semnificativ la menținerea diversității biologice în regiunea sau regiunile biogeografice respective. Pentru speciile de animale cu areal larg de răspândire, siturile de importanță comunitară ar trebui să corespundă zonelor din areal din care sunt prezenți factori abiotici și biotici esențiali pentru existența și reproducerea acestor specii.
- l) Geoparcul** este un teritoriu ce cuprinde elemente de interes geologic deosebit, alături de elemente de interes ecologic, arheologic, istoric și cultural. Caracteristicile geologice sunt cuprinse într-un număr de situri de importanță științifică, educațională sau estetică, reprezentative pentru un anumit moment din istoria Pamântului sau pentru anumite evenimente sau procese geologice. Un geoparc are limite bine definite, o suprafață suficient de mare și o strategie de dezvoltare teritorială în folosul comunităților locale, a căror existență este bazată pe valorificarea resurselor naturale și culturale, pe principiul dezvoltării durabile. Geoparcurile sunt zone cu așezări umane astfel gestionate încât să constituie modele de dezvoltare a comunităților în armonie cu mediul natural. Geoparcul are o structură de administrare proprie care, în parteneriate locale și naționale, asigură conservarea patrimoniului natural și cultural și propune metode noi de protecție, educație, cooperare în scopul dezvoltării socioeconomice, îmbunătățirii condițiilor de viață din mediul rural și întăririi identității locale.

Anexa 2

Lista Parcurilor Naționale și Naturale din România, 2009

Nr.	Parcuri Naționale	Legea	Suprafața (ha)	Județe
1	Ceahlău	Hotărârea Consiliului de Miniștri nr.1625 din 1955; reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, Hotararea nr.230 din 2003 privind Delimitarea rezervatiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora (doar pt delimitare)	8.396,00	NT
2	Cheile Bicazului - Hășmaș	Ord. nr.7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	6.575,00	NT, HA
3	Cheile Nerei -Beușnița	Ord. nr.7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	36.758,00	CS
4	Domogled Valea Cernei	Ord. nr.7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	61.211,00	CS, MH, GJ

5	Semenic - Cheile Carașului	Ord. nr.7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 Legea 5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	36.160,70	CS
6	Retezat	Decizia de înființare a Parcului Național Retezat publicată în Jurnalul Consiliului de Miniștri 593/22.03.1935, Ord. nr.7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000	38.047,00	HD
7	Piatra Craiului	Ord. 7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	14.773,00	AG, BV
8	Munții Rodnei	Ord. nr.7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat sub denumirea de Rodna prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate și sub denumirea de Munții Rodnei prin HG nr.230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora	46.399,00	BN, MM, SV

9	Călimani	Ord. nr.7/27.01.1990 MAPMI privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	24.041,00	BN, SV, MS
10	Munții Macinului	Legea 5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	11.149,20	TL
11	Cozia	Ord. 7/27.01.1990 MAPPM privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	17.100,00	VL
12	Buila-Vantu -rarița	Hotărâre nr. 2151/30.11.2004 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone	4.186,00	VL
13	Defileul Jiului	Hotărâre nr.1581/8.12.2005 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone	11.127,00	GJ
	Parcuri Naturale			
14	Vânători-Neamț	Ordinul MAPPM nr.287/1999 ca parc forestier și reconfirmat ca parc natural prin HG nr.230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora	30.818,00	

15	Bucegi	Ord. 7/27.01.1990 MAPPM privind înființarea a 13 parcuri naționale în România (ca parc național) și reconfirmat ca parc natural prin Legea nr.5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	32.663,00	AG, BV, DB, PH
16	Grădiștea Muncelului - Cioclovina	Legea 5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	38.184,00	HD
17	Putna-Vrancea	Hotărâre nr. 2151/30.11.2004 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone	38.204,00	VN
18	Geoparcul Dinozaurilor Tara Hategului	Hotarare nr. 2151/30.11.2004 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone	102.392,00	HD
19	Munții Maramureșului	HG nr.2151/2004 privind instituirea regimului de arie protejată pentru noi zone	133.450,00	MM
20	Apuseni	Ord. 7/27.01.1990 MAPPM privind înființarea a 13 parcuri naționale în România și reconfirmat sub denumirea de „Munții Apuseni” prin Legea nr.5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate și sub denumirea de Parcul Natural Apuseni prin HG nr.230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora	75.784,00	AB, BH, CJ
21	Comana	HG nr.2151/2004 privind instituirea regimului de arie protejată pentru noi zone	24.963,00	GR

22	Porțile de Fier	Legea 5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	115.655,80	CS, MH
23	Balta Mică a Brăilei	Decretul nr.11/1979 și reconfirmat prin Legea 5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	17.529,00	BR
24	Lunca Mureșului	HG nr.2151/2004 privind instituirea regimului de arie protejată pentru noi zone	17.166,0	AR, TM
25	Defileul Mureșului Superior	HG nr.1143/2007 privind instituirea regimului de arie protejată pentru noi zone	9.156,00	MS
26	Lunca Joasă a Prutului Inferior	HG nr.2151/2004 privind instituirea regimului de arie protejată pentru noi zone	8.247,00	GL
27	Geoparcul Platoul Mehedinți	HG nr.2151/2004 privind instituirea regimului de arie protejată pentru noi zone	106.000,00	MH
28	Rezervația Biosferei Delta Dunării	Legea nr. 82 din 20 noiembrie 1993 privind constituirea Rezervației Biosferei „Delta Dunării”, reconfirmat prin Legea nr.5/06.03.2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate	580.000,00	TL, CT
		TOTAL SUPRAFAȚĂ	1.646.134,70	

Anexa 3

Lista amenințărilor la adresa valorilor din ariile naturale protejate

Această listă a fost adaptată după Conservation Measures Partnership Taxonomy of Direct Threats (Taxonomia amenințărilor directe al Parteneriatului pentru Măsuri de Conservare (a se vedea <http://fosonline.org/CMP/IUCN/browse.cmf?TaxID=DirectThreats>) și s-a preluat din "Management Effectiveness Tracking Tool", WWF și Banca Mondială, ediție revizuită publicată de WWF Internațional în iulie 2007.

Amenințări asupra Ariilor Protejate

Amenințările pot avea intensitate diferită, ca urmare în lucrarea „Instrument de Evaluarea a Eficienței Managementului” (“Management Effectiveness Tracking Tool”) lista amenințărilor posibile se prezintă sub forma unui tabel ce se poate utiliza ca prim pas în analizarea amenințărilor prezente într-o arie protejată. S-a păstrat acest mod de prezentare pentru a oferi posibilitatea utilizării tabelului de către cei interesați. În dreptul fiecărei amenințări se precizează care este intensitatea amenințării: mare, medie sau scăzută. Amenințările clasificate ca fiind de intensitate **mare** sunt cele care degradează serios valorile; cele de valoare **medie** sunt amenințările care au un anumit impact negativ iar cele caracterizate ca fiind de intensitate **scăzută** sunt cele care sunt prezente dar nu afectează în mod serios valorile. În cazul în care nu este prezentă amenințarea respectivă se selectează opțiunea **nu este aplicabil** (n/a).

1. Dezvoltarea rezidențială și comercială în cadrul unei arii protejate

Amenințări provenite din extinderea așezărilor umane sau a altor folosințe non-agricole ale terenului, care pun o amprentă semnificativă asupra ariei protejate

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				1.1 Locuințe și așezări umane
				1.2 Zone comerciale și industriale
				1.3 Infrastructură turistică și de recreere

2. Agricultură și acvacultură în cadrul unei arii protejate

Amenințări provenite din cultivarea pământului și pășunat ca rezultat al expansiunii și intensificării agriculturii, incluzând silvicultura, maricultura și acvacultura.

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				2.1 Culturi anuale și perene
				2.1a Culturi de plante medicinale
				2.2 Plantații de arbori și de culturi speciale pentru celuloză
				2.3 Ferme zootehnice și pășunat
				2.4 Acvacultură marină și dulcicolă

3. Producția de energie și minerit în cadrul unei arii protejate

Amenințări provenite din producerea de resurse non-biologice

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				3.1 Foraje pentru țiței și gaze
				3.2 Minerit și exploatare în carieră
				3.3 Generarea de energie, incluzând cea de la barajele hidroelectrice

4. Transport și servicii de legătură în cadrul unei arii protejate

Amenințări provenite de la coridoare înguste și lungi de transport și vehiculele care le utilizează, incluzând mortalitatea asociată în rândul speciilor de plante și animale sălbatice

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				4.1 Drumuri și căi ferate (include animalele ucise pe acestea)
				4.2 Linii de comunicații și utilități (de ex. cabluri electrice, linii de telefonie)
				4.3 Culoare și canale de navigație
				4.4 Culoare aeriene

5. Utilizarea și deteriorarea resurselor biologice în cadrul unei arii protejate

Amenințări din utilizarea în scop de consum a resurselor biologice „sălbatice” incluzând efectele recoltării deliberate și respectiv neintenționate; de asemenea, persecutarea sau controlul unor specii specifice (atenție aceasta categorie include vânătoarea și uciderea animalelor)

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				5.1 Vânătoarea, uciderea și colectarea animalelor terestre (incluzând uciderea animalelor ca rezultat al conflictului om/viață sălbatică)
				5.2 Culegerea de plante terestre sau produsele acestora (nelemanoase)
				5.3 Exploatarea forestieră și recoltarea lemnului
				5.4 Pescuitul, uciderea și recoltarea resurselor acvatice

6. Intruziunea umană și perturbarea în cadrul unei arii protejate

Amenințări rezultate din activități umane care modifică, distrug sau perturbă habitatele și speciile asociate utilizării în alt scop decât cel de consum al resurselor

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				6.1 Activități recreaționale și turism
				6.2 Război, revoluții și exerciții militare
				6.3 Cercetare, educare și alte activități legate de munca în arii protejate
				6.4 Activități ale managerilor de arii protejate (de ex. construcții sau folosirea vehiculelor, puncte de irigare artificială și baraje)
				6.5 Vandalism deliberat, activități distructive sau amenințări la adresa personalului ariei protejate sau a vizitatorilor

7. Modificări ale sistemelor naturale

Amenințări rezultate din alte activități ce transformă sau degradează habitatul sau schimbă modul de funcționare al ecosistemului

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				7.1 Focul și stingerea focului (incluzând incendierea)
				7.2 Baraje, modificări hidrologice și managementul/ utilizarea apei
				7.3a Fragmentare crescută în cadrul ariei protejate
				7.3b Izolare de alt habitat natural (de ex. despădurire, baraje fără pasaje efective pentru viața sălbatică acvatică)
				7.3c Alte „efecte de margine” („edge effects”) asupra valorilor parcului
				7.3d Pierderea speciilor cheie (de ex. prădători de vârf, polenizatori, etc.)

8. Specii invazive și alte specii și gene problematice

Amenințări din partea plantelor și animalelor terestre și acvatice native și non-native, a patogenilor/ microbilor și materialului genetic, care au sau pot avea efecte dăunătoare asupra biodiversității ca urmare a introducerii, răspândirii și/ sau creșterii

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				8.1 Plante invazive non-native/ alohtone (buruiene)
				8.1a Animale invazive non-native/ alohtone
				8.1b Patogeni (non-nativi sau nativi dar care creează probleme noi/ crescute)
				8.2 Material genetic introdus (de ex. organisme modificate genetic)

9. Poluarea introdusă sau generată în cadrul ariei protejate

Amenințări rezultate din introducerea de materiale sau energie exotică și/ sau în exces de la surse punctuale sau nepunctuale

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				9.1 Apă uzată menajeră și apă reziduală urbană
				9.1a Apă uzată și apă reziduală de la facilitățile din aria protejată (de ex. toalete, hoteluri, etc.)
				9.2 Efluenți industriali, de mină sau de origine militară și deversări (de ex. deversări de ape de calitate inferioară de la baraje, cum ar fi ape cu temperaturi anormale, deoxigenate, altă poluare)
				9.3 Efluenți rezultați din agricultură și silvicultură (de ex. fertilizatori în exces sau pesticide)
				9.4 Resturi menajere și deșeuri solide
				9.5 Impurități în suspensie
				9.6 Surplus de energie (de ex. poluare termică, luminoasă, etc.)

10. Evenimente geologice

Evenimentele geologice pot fi parte a regimurilor de perturbare naturală în multe ecosisteme. Dar ele pot fi o amenințare dacă o specie sau un habitat este distrus(ă) și și-a pierdut reziliența și este vulnerabil(ă) la perturbări. Capacitatea de management pentru a răspunde unor asemenea schimbări poate fi limitată.

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				10.1 Vulcani
				10.2 Cutremure/ Tsunami-uri
				10.3 Avalanșe/ alunecări de teren
				10.4 Eroziune și aluviune/ depunere (de ex. schimbări în linia de litoral sau albia râurilor)

11. Schimbări climatice și vreme foarte rea

Amenințări rezultate din schimbări climatice pe termen lung care pot fi legate de încălzirea globală și alte evenimente climatice sau de vreme foarte rea, în afara intervalului natural de variație

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				11.1 Schimbarea și alterarea habitatului
				11.2 Secete
				11.3 Temperaturi extreme
				11.4 Furtuni și inundații

12. Amenințări culturale și sociale specifice

Mare	Medie	Scăzută	N/A	
				12.1 Pierderea legăturilor culturale, a cunoștințelor tradiționale și/ sau a practicilor de management
				12.2 Deteriorarea naturală a valorilor culturale importante ale sitului
				12.3 Distrugerea clădirilor, grădinilor, siturilor culturale de patrimoniu etc.

Anexa 4

Lista presiunilor și amenințărilor precum și a condițiilor ce permit menținerea acestora

identificate de participanți la Seminarul național de evaluare a managementului parcurilor naționale și naturale și a rezervațiilor biosferei din România, utilizând metodologia RAPPAM – Rapid Assessment and Prioritization of Protected Area Management (Evaluare și prioritizare rapidă a managementului ariilor protejate)

Predeal martie 2006

Presiuni și amenințări

- „modernizarea” (pierderea) tradițiilor
- sistem de colectare deșeuri neeficient
- sporturi extreme – cu motor/superschi în Carpați
- specii invazive
- schimbări climatice
- turism de masă (turism)
- dezvoltarea centralelor eoliene
- pășunatul
- pescuitul industrial
- braconaj arheologic
- schimbarea categoriei de folosință
- expl. Resurse nelemnoase, neregenerabile
- poluare transfotalieră
- sisteme de epurare ineficiente
- organisme modificate genetic (OMG)
- gripa aviară
- câinii vagabonzi (animale domestice)
- hrănirea artificială a speciilor cinegetice
- agricultură intensivă și arderea resturilor vegetale
- exploatarea resurselor
- braconaj – piscicol și cinegetic
- dezvoltarea infrastructurii turistice
- construcții legale și ilegale
- tăieri legale și ilegale
- proiecte industriale
- deșeuri
- vânătoare
- infrastructură rutieră

Condiții favorizante

- cadrul juridic
- politici locale neadecvate
- sistemul juridic nespecializat
- dezinteres politic
- interes politic ex.
- atitudine ostilă f. localnici
- disponibilizări
- dezvoltarea economică la modul general
- lipsă de resurse financiare
- modul de desemnare (+ zonare) a ariilor protejate
- lipsa reacției autorităților
- corupție și trafic de influență
- conflicte de interese la nivel local
- tensionarea relațiilor cu comunitățile
- pierderea credibilității
- lipsa unui sistem de compensații
- întârzierea desemnării ca sit Natura 2000
- lipsa consultanților legislației
- lipsa studii de specialitate
- lipsă infrastructură specifică
- restricționarea activit. Economice
- lipsa amenajamente silvice
- modificarea normelor tehnice în silvicultură – Amenajamente
- suprapunere zone de vânătoare pe suprafața parcului
- statut juridic terenuri
- utilizarea neadecvată a terenurilor
- dezvoltarea transporturilor
- lipsa de educație
- accesul la resurse limitat
- lipsa de comunicare
- resurse umane necesare

Anexa 5

Componenta Consiliului Consultativ de Administrare al Parcului Național Munții Rodnei

Notă: acest exemplu ilustrează un caz în care administrația unui parc național lucrează cu un număr foarte mare de factori interesați. În majoritatea situațiilor numărul factorilor interesați cheie este mai redus.

Nr. crt.	INSTITUȚIA
1	Academia Română
2	Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
3	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale – Regim silvic
4	Regia Națională a Pădurilor - Romsilva
5	Institutul Cercetări și Amenajări Silvice Brașov
6	Institutul Cercetări și Amenajări Silvice Cluj
7	Institutul de Cercetări Biologice Cluj – Napoca
8	Institutul de Geografie București
9	Institutul de Speologie „Emil Racoviță” Cluj - Napoca
10	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj - Napoca
11	Universitatea „Babes – Bolyai” Cluj - Napoca – Facultatea de Geografie
12	Universitatea „Babes – Bolyai” Cluj - Napoca - Facultatea de Biologie-Geologie
13	Universitatea „Transilvania” Brașov- Facultatea de Silvicultură
14	Prefectura Bistrița – Năsăud
15	Prefectura Maramureș
16	Consiliul Județean Bistrița – Năsăud
17	Consiliul Județean Maramureș
18	Direcția Silvică Bistrița

19	Direcția Silvică Baia Mare
20	Direcția Silvică Suceava
21	Garda de Mediu Bistrița – Năsăud
22	Garda de Mediu Maramureș
23	Salvamont Bistrița – Năsăud
24	Salvamont Maramureș
25	Salvamont Rodna
26	Primăria Borșa
27	Primăria Moisei
28	Primăria Coșbuc
29	Primăria Feldru
30	Primăria Ilva Mica
31	Primăria Ilva Mare
32	Primăria Lesu
33	Primăria Poiana Ilvei
34	Primăria Lunca Ilvei
35	Primăria Maieru
36	Primăria Năsăud
37	Primăria Nimigea
38	Primăria Sacel
39	Primăria Rebra
40	Primăria Rebrîșoara
41	Primăria Rodna
42	Primăria Runcu Salvei
43	Primăria Salva
44	Primăria Sângeorz – Băi

45	Primăria Telciu
46	Primăria Zagra
47	Primăria Romuli
48	Asociația Composesorală Cisla
49	Ocolul silvic Rodna
50	Ocolul silvic Feldru
51	Ocolul silvic Năsăud
52	Ocolul silvic Borșa
53	Ocolul silvic Alpina
54	Ocolul silvic Silva
55	Ocolul silvic Carlibaba
56	Ocolul silvic Maieru
57	Ocolul silvic Izvorul Someșului
58	Ocolul silvic Cormaia – Anieș
59	Ocolul silvic Someș – Țibleș
60	Ocolul silvic Telciu
61	Ocolul silvic Romuli
62	Ocolul silvic Plaiurile Heniului
63	Inspekția Silvică și de Vânătoare Bistrița
64	Inspekția Silvică și de Vânătoare Baia Mare
65	Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic și Vânătoare Cluj
66	Societatea de vânătoare Montana Coșbuc - Administrator fond vânătoare
67	Administrația Parcului Național Munții Rodnei
68	Agenția de Protecție a Mediului Bistrița – Năsăud
69	Agenția de Protecție a Mediului Maramureș
70	Clubul Ecologic Unesco Pronatura

71	Societatea Ecologistă din Maramureș
72	Clubul de Speologie Montana – Baia Mare
73	Clubul Ornitologic Scatii – Sucursala Societății Ornitologice Române
74	Asociația ECO Rodna
75	Inspectoratul Județean de Poliție Maramureș
76	Inspectoratul Județean de Poliție Bistrița
77	Dr. Ing. Panzariu Gheorghe – Borșa
78	Autoritatea Națională pentru Turism
79	Inspectoratul de Jandarmi Județean Bistrița Năsăud
80	Inspectoratul de Jandarmi Județean Maramureș
81	Reprezentant MaB - UNESCO
82	Muzeul Județean Bistrița Năsăud
83	Muzeul de Științe Sighetul Marmației
84	Agenția Regională de Protecție a Mediului Cluj

Anexa 6

Regulament de organizare și funcționare al Consiliului Consultativ de Administrare al parcului Național Munții Rodnei

Cap. I Rolul Consiliului Consultativ de Administrare (C.C.A.)

1. Conform **Ordinului M.M.G.A. nr. 723/12.11.2004**: „Consiliul Consultativ de Administrare al Parcului Național Munții Rodnei funcționează ca organism consultativ al Structurii de administrare a Parcului Național Munții Rodnei și funcționează în baza unui „Regulament de organizare și funcționare propriu.”
2. Consiliul Consultativ de Administrare trebuie să permită implicarea principalilor factori interesați în procesul de stabilire a modului în care se gospodărește parcul național pentru îndeplinirea obiectivelor propuse.

Cap. II Organizarea Consiliului Consultativ de Administrare

1. În **Ordinul M.M.G.A. nr. 723/12.11.2004**, C.C.A. al P.N.M.R. este compus din reprezentanți ai persoanelor juridice propuse de către structura de Administrare a Parcului Național Munții Rodnei și agreeate de conducerea instituțiilor/organizațiilor/asociațiilor nominalizate în prezentul ordin.
2. Lista instituțiilor/organizațiilor/asociațiilor este prezentată în **Anexa 1** la prezentul regulament
3. Consiliul Consultativ este condus de un **Comitet de Conducere**, format din 9 membri (președinte, secretar și 7 membri al Comitetului de conducere).
4. Alegerea celor nouă membri ai Comitetului de Conducere se face la propunerea și, respectiv, prin supunere la vot a membrilor C.C.A., la prima ședință a C.C.A.
5. Activitatea Comitetului de Conducere este onorifică.
6. Membri C.C.A. pot fi înlocuiți în următoarele situații:
 - un membru dorește să se retragă, cu acordul instituției/ organizației/asociației pe care o reprezintă, atunci când consideră că nu le mai poate reprezenta interesele;
 - neparticiparea la 3 ședințe de C.C.A. consecutive;
 - unul din membri C.C.A. a întreprins acțiuni ce contravin principiilor pe care se bazează managementul parcului. În această situație toți ceilalți membri ai C.C.A. trebuie să fie de acord cu excluderea celui în cauză.

7. În cazul în care un membru al C.C.A. se retrage sau trebuie înlocuit, instituția/organizația/asociația numește un alt membru care să-i reprezinte interesele.

Cap. III Funcționare

1. C.C.A. se întâlnește semestrial, de regulă cu o dată anterioară C.Ș., pentru:
 - a) informarea membrilor cu privire la activitățile realizate;
 - b) informarea membrilor cu privire la principalele evenimente;
 - c) propunerea și dezbateră de soluții posibile de management;
 - d) stabilirea modalităților în care membrii se pot implica în mod direct în activitățile legate de parc;
 - e) informarea membrilor cu privire la problemele comunităților, deținătorilor de terenuri din zona parcului.
2. C.C.A. dezbate problemele prezentate și propune soluții care vor fi concretizate printr-un Proces verbal ce va fi înaintat C.Ș. pentru dezbateră, rezolvare și obținerea acordurilor necesare.
3. C.C.A. se poate întruni și în afara celor două sesiuni, la cererea Comitetului de Conducere, atunci când apar situații deosebite, în urma sesizărilor primite de la membri sau alți factori interesați.
4. C.C.A. poate să-și desfășoare ședințele de lucru în cazul în care sunt prezenți minim jumătate plus unu din membrii săi.
5. La ședințele de lucru ale C.C.A. pot fi invitați în calitate de observatori instituții/organizații sau persoane fizice direct interesate de activitățile A.P.N.M.R. și situația P.N.M.R., după ce se cere în prealabil acordul Comitetului de Conducere și al membrilor C.C.A.
6. Întâlnirile C.C.A. se convoacă de președintele și secretarul Comitetului de Conducere în urma consultării A.P.N.M.R. asupra perioadei, locului, agendei de lucru și asupra persoanelor invitate, solicitând A.P.N.M.R., membrilor și altor parteneri/colaboratori rapoarte și informații privind activitatea desfășurată și problemele deosebite.
7. Cheltuielile rezultate în urma elaborării materialelor pentru buna desfășurare a ședințelor de C.C.A., sunt suportate de către A.P.N.M.R.
8. Regulamentul de organizare și funcționare al C.C.A. poate fi modificat cu acordul a două treimi din membrii C.C.A.
9. A.P.N.M.R. are obligația de a prezenta Comitetului de Conducere al C.C.A. rapoarte semianuale corecte și complete privind starea P.N.M.R., modul de gestionare a eventualelor probleme apărute și acțiunile întreprinse.

Cap. IV Baza legală

(1.A.) Legea nr. 462 din 18 iulie 2001 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 236/2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice

Art. 18. – (2) Administrarea ariilor protejate și a celorlalte bunuri ale patrimoniului natural puse sub regim special de protecție și conservare se poate face prin:

a) structuri de administrare special constituite.

(3) Structurile de administrare special constituite se asigură, în mod obligatoriu, pentru rezervațiile biosferei, **parcurile naționale**, parcurile naturale și, după caz, pentru zonele umede de importanță internațională.

(4) Structurile de administrare special constituite sunt reprezentate prin:

a) administrații proprii, cu personal calificat, special angajat, care asigură administrarea ariilor naturale protejate, potrivit planurilor de management și regulamentelor de organizare și funcționare, aprobate de autoritatea centrală pentru protecția mediului - **Administrația Parcului Național Munții Rodnei**.

b) consilii consultative de administrare, organizate pe lângă administrațiile proprii, alcătuite din reprezentanți ai instituțiilor, organizații economice, autorități și comunități locale care dețin cu orice titlu suprafețe în perimetrul ariei naturale respective și care sunt implicate și interesate în aplicarea măsurilor de protecție, conservare și dezvoltare durabilă a zonei - **Consiliul Consultativ de Administrare a Parcului Național Munții Rodnei**.

(6) Consiliile consultative de administrare se organizează la propunerea administrației ariei protejate, cu aprobarea autorității publice centrale pentru protecția mediului. – **Ordinul Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 723/12.11.2004**

(7) Structurile de administrare special constituite pentru protejarea ariilor naturale protejate, potrivit alin. (4), vor fi îndrumate și supravegheate de un *consiliu științific* – **Consiliul Științific al P.N.M.R.**

(8) Componenta **consiliilor științifice** se propune de către administrația ariilor protejate, cu avizul Academiei Române și, se aprobă de autoritatea publică centrală pentru protecția mediului. – **Ordin M.M.G.A. nr. 643/27.10.2004.**

Cap. V Dispoziții finale

1. Prezentul regulament de organizare și funcționare al CCA al PNMR a fost adoptat astăzi, 10 februarie 2004 cu unanimitate de voturi, în cadrul ședinței CCA.

Anexa 7

Exemplu de regulament de funcționare al unui Consiliu Științific

Notă: regulamentul elaborat de Consiliul Științific se bazează pe un regulament cadru emis de autoritatea centrală pentru protecția mediului prin ordin de ministru pentru fiecare parc național și natural în parte. La punctul a se prezintă regulamentul cadru emis prin ordin de ministru, iar la punctul b regulamentul agreat de membrii Consiliului Științific.

Regulament de Organizare și Funcționare al Consiliului Științific al Parcului Național Munții Rodnei – Rezervație a Biosferei

1. Consiliul Științific al Parcului Național Munții Rodnei denumit în continuare CȘ are rolul de a îndruma și supraveghea structurile de administrare special constituite ale Parcului Național Munții Rodnei (PNMR), respectiv Administrația Parcului Național Munții Rodnei (APNMR).
2. CȘ este format din 20 persoane, dintre care un președinte, un secretar și 18 membri. Președintele și secretarul se aleg prin votul membrilor. Componența CȘ este cea propusă de APNMR, avizată de Academia Română și aprobată de Autoritatea publică centrală care răspunde de mediu prin Ordin de Ministru.
3. Membri CȘ pot fi înlocuiți cu acordul majorității celorlalți membri prezenți în următoarele situații:
 - a. un membru dorește să se retragă din propria inițiativă;
 - b. unul din membri nu a participat la trei întâlniri de lucru consecutive, nejustificat;
 - c. un membru a întreprins acțiuni care contravin principiilor pe care se bazează managementul parcului.
4. În situația în care un membru al CȘ se retrage sau trebuie înlocuit, în urma consultării cu membrii CȘ, APNMR înainteaază noi propuneri spre aprobare conform prevederilor legale.
5. CȘ evaluează modul în care sunt aplicate măsurile prevăzute în planurile de management și prezintă, anual sau ori de câte ori este necesar, Academiei Române și Autorității publice centrale care răspunde de mediu rapoarte cuprinzând constatări, propuneri și recomandări. În acest scop, CȘ:
 - a. ține permanent legătura cu APNMR;
 - b. ia notă de problemele majore ale PNMR și propune soluții pentru rezolvarea lor;
 - c. analizează periodic, în plen, de două ori pe an, activitatea APNMR și aprobă raportul de activitate;
 - d. avizează planul de lucru pentru anul următor, conform obiectivelor Planului de Management al PNMR;
 - e. aprobă realizarea unor obiective punctuale ale APNMR în afara celor din Planul de Management al PNMR, apărute pe parcurs, neprevăzute, care necesita aprobarea CS;

- f. analizează și rezolvă probleme legate de PNMR, ridicate de diferite instituții sau organizații;
 - g. colaborează cu Consiliul Consultativ de Administrare al Parcului Național Munții Rodnei.
6. CȘ dezbate problemele prezentate la sesiunea de lucru și propune soluții, solicită rezolvare pentru cele nesoluționate și decide cu privire la propunerile APNMR sau ale altor instituții/organizații.
 7. Membri Consiliului Științific au rolul de a sprijini Administrația Parcului în elaborarea Planului de Management în vederea aprobării acestuia de către Autoritatea publică centrală care răspunde de mediu, cu avizul Academiei Române.
 8. Pentru ca membrii CS să poată decide, APNMR are obligația de a furniza direct informațiile necesare exprimării unui punct de vedere de către membrii Consiliului Științific și de a raporta în mod direct și urgent membrilor Consiliului Științific asupra oricăror probleme majore ivite în exercițiul de administrare al parcului național.
 9. CȘ decide astfel:
 - a. prin majoritate simplă a membrilor prezenți, dacă la începutul ședinței nu s-a hotărât altfel;
 - b. prin două treimi din membri prezenți dacă se exprimă puncte de vedere cu privire la lucrări sau activități, care urmează să se facă în parc și la aprobarea raportului anual.
 10. CȘ se întrunește în sesiuni de lucru ordinare, de două ori pe an, primăvara și toamna, cât și în sesiuni de lucru extraordinare, atunci când apar situații deosebite. Consiliul Științific poate fi convocat și în afara celor două întâlniri anuale, dacă este nevoie.
 11. CȘ poate derula sesiunea de lucru în condițiile în care sunt prezenți minim jumătate plus unu din membri săi.
 12. Între întâlniri, în cazul în care este nevoie de acordul CȘ pentru anumite activități/hotărâri curente ale APNMR, acest acord se obține în baza acordului scris al majorității simple a membrilor CȘ, cu înștiințarea obligatorie a tuturor membrilor.
 13. La sesiunile de lucru pot fi invitați în calitate de observatori, reprezentanți ai unor instituții/organizații sau persoane fizice direct interesate de activitățile APNMR și situația PNMR, precum și personalul APNMR și reprezentanți ai Consiliului Consultativ de Administrare. Participarea acestora se supune la vot înainte de începerea sesiunii de lucru.
 14. Sesiunile de lucru se convoacă de către APNMR în urma consultării cu membri CȘ asupra perioadei, locului întâlnirii, agendei de lucru și asupra persoanelor invitate.
 15. Cheltuielile întâlnirilor de lucru, respectiv transport, cazare, masă se decontează de către APNMR.
 16. Prezentul Regulament poate fi modificat cu acordul a două treimi din numărul membrilor prezenți ai CȘ.

17. CȘ emite adrese oficiale către factorii interesați în problemele legate de PNMR, adrese și rapoarte către Autoritatea publică centrală care răspunde de mediu, scrisori către instituții și organizații pe hârtie cu antet, cuprinzând sigla PNMR semnate de către președintele și secretarul CȘ sau persoane delegate de aceștia. Adresele și scrisorile vor purta ștampila CȘ. Documentele oficiale și corespondența CȘ vor fi înregistrate într-un registru de intrări – ieșiri.
18. Procesele verbale ale întâlnirilor CȘ se înaintează de CȘ către APNMR și către Autoritatea publică centrală care răspunde de mediu.
19. APNMR va supune avizării CȘ un raport anual corect și complet privind starea ariei naturale protejate, modul de gestionare a eventualelor probleme apărute și acțiunile întreprinse în baza planului de management , care va fi înaintat Autorității publice centrale care răspunde de mediu.
20. Prezentul Regulament are la bază prevederile legislației în vigoare privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice și a Ordinelor emise de MMDD privind procedura de încredințare a administrării sau de atribuire a custodiei ariilor naturale protejate.

Dispoziții finale

21. Prezentul regulament de organizare și funcționare al CȘ al APNMR a fost adoptat astăzi, 15 decembrie 2005 cu unanimitate de voturi, în cadrul ședinței CȘ.
22. Prezentul regulament se transmite Autorității publice centrale care răspunde de mediu, Comisiei Monumentelor Naturii a Academiei Române, cât și APNMR care îl va aduce la cunoștință persoanelor fizice sau juridice interesate.

Parcul Național Ceahlău - Foto: PN Ceahlău

Hieracium auranticum - Foto: Oliviu Pop

XI. Bibliografie

1. Appleton M. R., *Ghid pentru Elaborarea Planurilor de Management pentru ariile protejate din România*, Proiectul Managementul Conservării Biodiversității din România ROGE-44176,
2. Borrini-Fezerabend, G. (2003a) *Arii conservate de comunități și arii protejate aflate în management colaborativ - calea spre conservare echitabilă și eficientă în contextul schimbărilor globale* – raport nepublicat al IUCN cu CEESP/WCPA Tematica privind Comunitățile Indigene și Locale, Echitate și Arii Protejate (TILCEPA) pentru Proiectul Ecosisteme, Arii Protejate și Oamenii
3. Chape, S., S. Blyth, L. Fish, P. Fox and M. Spalding (compilers) (2003). *2003 United Nations List of Protected Areas*. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK and UNEP-WCMC, Cambridge, UK.ix + 44 pp.
4. Cogălniceanu, D., 1999, *Managementul Capitalului Natural*, Editura Ars Docendi, București, 1999, 200 p.
5. Coman, F., 2003, *Managementul Ariilor Protejate* – Lucrare de licență.
6. *Conservation Mnaagement Partnership: Proposed Clasification of Direct Threats*, October 2007, <http://fosonline.org/CMP/IUCN/browse.cfm?TaxID=DirectThreats>
7. Dudley , N. (Editor), *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories Gland, Switzwerland, IUCN, 2008*
8. EUROPARC and IUCN (2000), *Guideline for Protected Areas Management Categories – Interpretation and Application of the Protected Area Management Categories in Europe*. EUROPARC & WCPA, Grafenau Germany, 48p.
9. Giurescu, C. C., *Istoria Pădurii Românești din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura CERES, București, 1975
10. Graham. J., Amos, B., and Plumptre, T – „*Governance principles for protected areas in teh 21 century*” lucrare pregătită pentru al V-lea congres al Ariilor Protejate, Durban, Africa de Sud, Institute of Governance, Ottawa, Canada, <http://www.unep.org/>
11. Legea 82/1993 privind constituirea Rezervației Biosferei Delta Dunării
12. Living Planet Report 2006, WWF
13. *Management Effectiveness Tracking Tool*, Revised Edition published by WWF International, July 2007, ISBN: 978-2-88085-281-8
14. *Managing Protected Areas* – A global guide, Edited by Michael Lockwood, Graeme L. Worboys, Ashish Kothari

15. *Mediul în Europa*, evaluarea a doua, EEA, 1998.
16. *Ordonanța de Urgență nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*
17. Regia Națională a Pădurilor, 2004, *Pădurile României. Parcurile naționale și naturale*, Editura TIPOGRAFIA INTACT București, 2004, 295 pp.
18. Schneider, E., Drăgulescu, C., *Habitat și situri de interes comunitar*, Editura Universității "Lucian Blaga" din Sibiu, 2005, ISBN 973-739-157-8
19. UNEP World Conservation Monitoring Centre Supported by the European Commission, *State of the world's protected areas 2007 – an annual review of global conservation progress*,
20. Vădineanu, A., 1998, *Dezvoltare Durabilă. Teorie și Practică* Vol. I. Editura Universității din București, București. 247p.
21. http://assets.panda.org/downloads/living_planet_report.pdf
22. http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm
23. http://www.anpm.ro/afisareact.aspx?id_act=393 - Hotărâre nr.1143 - 18/09/2007 privind instituirea de noi arii naturale protejate
24. <http://www.anpm.ro/index.aspx> - Agenția Națională pentru Protecția Mediului
25. <http://www.cbd.int/> - Convenția Diversității Biologice (Convention on Biological Diversity – CBD)
26. <http://www.ddbra.ro/> - Rezervația Biosferei Delta Dunării
27. <http://www.iucn.org/> - IUCN – The World Conservation Union,
28. http://www.iucn.org/about/union/commissions/wcpa/wcpa_puball/
29. http://www.panda.org/about_wwf/what_we_do/policy/one_planet_living/index.cfm - WWF – World Wide Fund for Nature,
30. http://www.ramsar.org/index_about_ramsar.htm
31. <http://www.unesco.org/mab/mabProg.shtml> - MaB UNESCO / Programul Om – Biosferă a Organizației pentru Educație, Știință și Cultură a Națiunilor Unite
32. <http://www.wdpa.org> - World Database on Protected Areas (WDPA)

WWF Programul Dunăre-Carpați România

Str. Mircea Vulcănescu, nr. 109

Sector 1, București, cod 010818

Tel.: +40 21 317 49 96

Fax: +40 21 317 49 97

E-mail: office@wwfdcp.ro

www.panda.org/romania

Lucrare tipărită în cadrul proiectului „Management forestier responsabil pentru dezvoltare durabilă - Zone model pentru managementul forestier în România și Bulgaria și dezvoltarea capacității în Ucraina” - finanțat de **WWF** și **IKEA**